

**Stichting Pensioenfonds
Koninklijke Cosun**

Jaarverslag 2013

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun

Inhoudsopgave

1 KARAKTERISTIEKEN VAN HET PENSIOENFONDS

- 1 Profiel
- 1 Beleid en verantwoording
- 2 Kenmerken regeling
- 4 Ontwikkelingen in deelnemers
- 5 Organisatie
- 8 Personalia

9 KERNCIJFERS

10 VERSLAG VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

- 12 Reactie van het Bestuur op het oordeel van het Verantwoordingsorgaan

13 VERSLAG VAN HET BESTUUR

- 13 Hoofdpijnen
- 15 Goed pensioenfondsbestuur
- 20 Pensioen
- 22 Beleggingen
- 30 Financieel
- 33 Beheersing uitvoeringskosten
- 36 Actuariel
- 38 Risico's
- 41 Toekomst

45 JAARREKENING

- 46 Balans per 31 december 2013
- 47 Staat van baten en lasten over 2013
- 48 Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten over 2013
- 48 Bestemming van het saldo van baten en lasten over 2013
- 49 Kasstroomoverzicht over 2013
- 50 Toelichting behorende tot de jaarrekening 2013

83 OVERIGE GEGEVENS

- 83 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten
- 83 Gebeurtenissen na balansdatum
- 84 Actuariële verklaring
- 86 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant
- 88 Begrippenlijst

Colofon

KARAKTERISTIEKEN VAN HET PENSIOENFONDS

PROFIEL

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun (hierna te noemen het Fonds), statutair gevestigd te Breda, is opgericht op 1 januari 1970. De laatste notarieel verleden statutenwijziging was op 3 januari 2011. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Zuid West Nederland onder nummer 41102979.

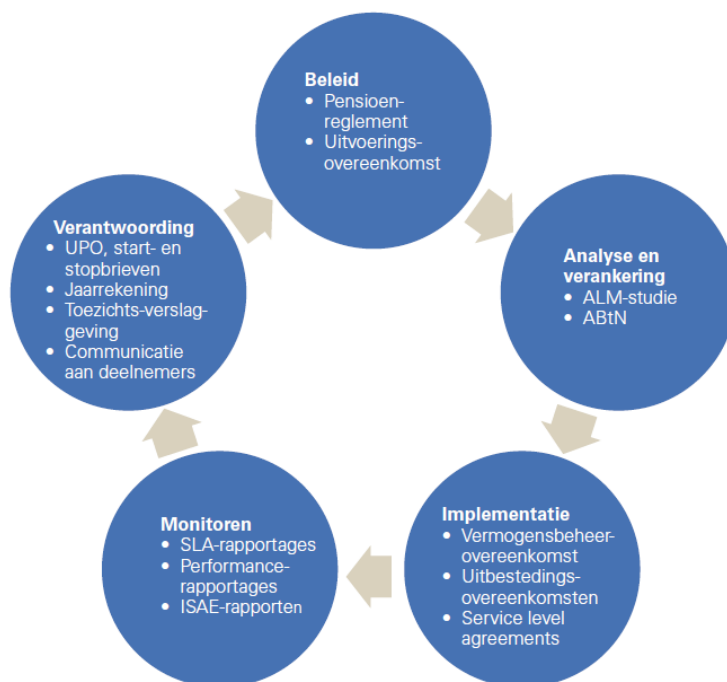
Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds en aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Het algemene uitgangspunt van het te voeren beleid is om de pensioenregelingen, inclusief het toeslagbeleid, onder een breed scala van omstandigheden na te komen tegen stabiele kosten.

BELEID EN VERANTWOORDING

Het fonds heeft tot doel uitvoering te geven aan de pensioenafspraken zoals deze zijn overeengekomen tussen de aangesloten ondernemingen en de betrokken werknemers. Hiertoe wordt voor een aantal aangesloten ondernemingen en 3.238 verzekerden € 717 miljoen pensioenvermogen beheerd. Het Fonds heeft de geldende afspraken beschreven in pensioenreglementen en is verantwoordelijk voor de adequate uitvoering daarvan.

De pensioenafspraken, ook wel de pensioenovereenkomst genoemd, zijn vervolgens omschreven in de zogenaamde uitvoeringsovereenkomst die is vastgelegd tussen het Fonds en de aangesloten ondernemingen. In deze uitvoeringsovereenkomst zijn de wederzijdse informatieverplichtingen en de beleidsuitgangspunten waartoe partijen zich hebben verplicht omschreven. Expliciet zijn hierin vastgelegd het premiebeleid en het pensioen/toeslagenbeleid waaraan het Fonds en de aangesloten ondernemingen zich hebben verbonden.

In de Actuarieel Bedrijfstechnische Nota (ABtN) zijn ondermeer de opzet van het Fonds en de risicoanalyse van de uitvoering gedocumenteerd. Onderdeel van het beleid is een crisisplan waarin is beschreven hoe het Fonds omgaat met de besluitvorming in spoedeisende situaties.

Uitgangspunt in het handelen van ieder individueel bestuurslid en het bestuur als geheel is het belang van alle belanghebbenden van het Fonds, rekening houdend met de korte- en langetermijneffecten van maatregelen. Het bestuur weegt in zijn besluitvorming de aanbevelingen van de deelnemersraad mee.

KENMERKEN REGELING

Het Fonds verleent aanspraken op ouderdoms-, partner- en wezenpensioen ten behoeve van zijn deelnemers. Tevens wordt een aanspraak op arbeidsongeschiktheidspensioen op risicobasis verzekerd. Het Fonds voert tot en met 31 december 2013 drie pensioenreglementen uit:

- A. Pensioenreglement voor de werknemers van een aantal aan Cosun gelieerde ondernemingen of werkmaatschappijen die reeds vóór 1 januari 2011 deelnemer van het Fonds waren en op of na 1 januari 2011 deelnemer zijn geworden;
- B. Pensioenreglement van de voormalige Stichting Pensioenfonds Suiker 2007 (deze regeling is per 1 januari 2011 gesloten voor nieuwe deelnemers).
- C. Het Coöperatiereglement (deze regeling is per 1 juli 2008 gesloten voor nieuwe leden van de Raad van beheer);

De kenmerken van de regeling van de hierboven onder A genoemde populatie zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

PENSIOENSYSTEEM	Combinatie eindloonregeling, geïndexeerde middelloonregeling en beschikbaar premiesysteem
PENSIOENLEEFTIJD	65 jaar
PENSIOENGEVEND SALARIS	12 maal het per 1 januari geldende vaste maandsalaris, vermeerderd met vakantie-toeslag en resultatenuitkering
FRANCHISE	€ 19.149,-
PENSIOENGRONDSLAG	Pensioengevend salaris minus franchise
OPBOUWPERC. VAST SALARIS	1,75% tot € 137.204,-; daarboven 1%
OPBOUWPERC. VARIABELE TOESLAGEN	1,75%
PREMIEPERC. BESCHIKBAAR PREMIESYSTEEM	Leeftijdsafhankelijk
NABESTAANDENPENSIOEN	70% van ouderdomspensioen
TIJDELIJK NABESTAANDENPENSIOEN	30% van ouderdomspensioen
EIGEN BIJDRAGE	Nihil

De kenmerken van de regeling van de hierboven onder B genoemde populatie zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

PENSIOENSYSTEEM	Geïndexeerde middelloonregeling en enkele overgangsregelingen
PENSIOENLEEFTIJD	65 jaar
PENSIOENGEVEND SALARIS	Het in het voorgaande kalenderjaar verdiende jaarinkomen inclusief CAO-toeslagen en exclusief variabele inkomensbestanddelen
FRANCHISE	€ 13.227,-
PENSIOENGRONDSLAG	Pensioengevend salaris minus franchise
OPBOUWPERC.	2,25%
NABESTAANDENPENSIOEN	70% van ouderdomspensioen
TIJDELIJK NABESTAANDENPENSIOEN	30% van ouderdomspensioen
EIGEN BIJDRAGE	Nihil

De kenmerken van de regeling van de onder C genoemde populatie wordt niet apart toegelicht, omdat dit een zeer beperkte populatie betreft.

ONTWIKKELINGEN IN DEELNEMERS

Het aantal actieve deelnemers van het Fonds daalde ten opzichte van 2012 met 4,33 procent. Het aantal personen met premievrije aanspraken daalde met 1,03 procent en het aantal uitkeringsgerechtigden is in het verslagjaar met 3,84 procent toegenomen.

Actieve deelnemers	MANNEN	VROUWEN	TOTAAL	
Aantal op 31 december 2012	915	171	1.086	
Nieuwe toetredingen	47	15	62	
Hertoetreding	1	0	1	
Overleden	-3	-1	-4	
Gepensioneerd	-78	-3	-81	
Vertrokken met premievrije aanspraken	-21	-4	-25	
Aantal op 31 december 2013	861	178	1.039	
Premievrije deelnemers	MANNEN	VROUWEN	TOTAAL	
Aantal op 31 december 2012	369	216	585	
Wegens beëindiging dienstverband	21	4	25	
Hertoetreding	-1	0	-1	
Afkoop	0	0	0	
Overleden	-3	-2	-5	
Gepensioneerd	-20	-4	-24	
Waardeoverdracht	-1	0	-1	
Aantal op 31 december 2013	365	214	579	
Pensioengerechtigden	MANNEN	VROUWEN	WEZEN	TOTAAL
Aantal op 31 december 2012 ¹⁾	917	632	11	1.560
Gepensioneerd	98	7	0	
Nabestaanden	0	27	4	
Overleden	-38	-33	0	
Einde recht	-2	0	-1	
Afkoop	0	-2	0	
Aantal op 31 december 2013	975	631	14	1.620

¹⁾ Hierin is een correctie verwerkt ten opzichte van de aantallen verantwoord in het jaarverslag van 2012. Ten onrechte is in het jaarverslag van 2012 (en daarvoor) 1 deelnemer met een arbeidsongeschiktheidspensioen verantwoord als vrouw.

ORGANISATIE

BESTUUR

Het Bestuur van het Fonds is verantwoordelijk voor het opstellen van het beleid van het Fonds op een dusdanige wijze dat de belangen van de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden overeenkomstig het doel van het Fonds en overeenkomstig de wet worden gewaarborgd. Het Bestuur heeft bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het Fonds, in overeenstemming met de vastlegging in de actuariële en bedrijfstechnische nota.

Het Bestuur bestaat tot en met 30 juni 2016 uit tien leden, vijf namens de werkgevers, vijf namens de werknemers en pensioengerechtigden. Hierbij zij vermeld dat tot en met 30 juni 2016 minimaal één werkgeverslid afkomstig is uit de kring van (voormalige) bestuursleden van de voormalige Stichting Pensioenfonds Suiker 2007 en minimaal één werknemerslid afkomstig is uit de kring van deelnemers aan de regeling van eerdergenoemde stichting. Werkgeversbestuursleden worden benoemd op voordracht van de werkgever(s). Werknemersbestuursleden worden benoemd op voordracht van de Ondernemingsraad Suiker Unie, gehoord hebbende de ondernemingsraden betrokken bij andere aangesloten ondernemingen dan wel bij andere bedrijfsonderdelen van de aangesloten onderneming Cosun. Leden namens pensioengerechtigden worden benoemd op basis van voordracht door de Vereniging van Gepensioneerden.

De werknemersleden, inclusief het lid uit de kring van pensioengerechtigden, beschikken in totaal over eenzelfde aantal stemmen als de werkgeversvertegenwoordiging. Vanuit de werkgeversleden worden de voorzitter en plaatsvervangend voorzitter benoemd. Vanuit de bestuursleden namens de deelnemers en pensioengerechtigden worden de secretaris en de plaatsvervangend secretaris benoemd.

De reguliere zittingsperiode van bestuursleden namens werknemers en de pensioengerechtigden is vier jaar. Deze leden zijn benoemd tot en met 30 juni 2016. De leden zijn herbenoembaar. Werkgeversleden zijn voor een zittingsperiode van 12 jaar benoemd, maar kunnen door de werkgever direct ontheven worden van hun bestuurszetel.

BELEGGINGSCOMMISSIE

Het Bestuur heeft een Beleggingscommissie ingesteld. De taak van de Beleggingscommissie is het adviseren van het Bestuur over het strategisch (lange termijn) beleggingsbeleid alsmede het toezicht houden op en de controle van de fiduciair manager en de beleggingsfondsen waarin wordt belegd. Deze taak wordt uitgevoerd ten behoeve van het Fonds alsmede een tweede pensioenfonds van aan Cosun gelieerde ondernemingen. In het beleggingsstatuut is het kader beschreven waarbinnen deze commissie haar taken uitvoert.

De commissie is samengesteld uit leden van de besturen van de Pensioenfondsen Cosun en Aviko. Daarnaast zijn twee additionele leden die een dienstverband hebben met Cosun aan de commissie toegevoegd. Alle leden hebben stemrecht. Tevens is een externe beleggingsdeskundige benoemd als adviseur, die geen stemrecht heeft.

DEELNEMERSRAAD

Het Fonds beschikt over een Deelnemersraad als bedoeld in artikel 110 van de Pensioenwet. De Deelnemersraad is op basis van de eerder omschreven fusie (tot medio 2016) met twee personen uitgebreid tot tien leden waarvan er vijf namens de deelnemers zijn benoemd en vijf de pensioengerechtigden vertegenwoordigen. De benoeming geschiedt voor een periode van vier jaar.

De Deelnemersraad vergadert minimaal tweemaal per jaar samen met een delegatie uit het Bestuur. De Deelnemersraad adviseert het Bestuur desgevraagd, of uit eigen beweging, in de gevallen zoals omschreven in de statuten van het Fonds en het reglement van de Deelnemersraad.

VERANTWOORDINGSORGAAN

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit drie leden: één vertegenwoordiger uit de kring van deelnemers, één vertegenwoordiger uit de kring van pensioengerechtigden en één vertegenwoordiger van de aangesloten ondernemingen. Het Bestuur bespreekt eenmaal per jaar, vóór openbaarmaking van het jaarverslag, het gevoerde beleid en het resultaat daarvan met het Verantwoordingsorgaan.

Het Verantwoordingsorgaan heeft tot taak een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur, over het door het Bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Het orgaan doet dit aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere beschikbare informatie, waaronder de bevindingen van de Visitatiecommissie. Het oordeel wordt, samen met de reactie van het Bestuur daarop, in het jaarverslag opgenomen.

INTERN TOEZICHT

Het Bestuur heeft het interne toezicht vormgegeven door middel van een ad hoc ingestelde Visitatiecommissie. Deze commissie bestaat uit drie van het Fonds onafhankelijke leden die door het Bestuur worden benoemd. Het Bestuur geeft een Visitatiecommissie ten minste eenmaal in de drie jaar opdracht het functioneren van (het Bestuur van) het Fonds kritisch te bezien, waarbij ten minste de volgende zaken aan de orde komen:

- het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en bestuursprocessen en de checks en balances binnen het Fonds;
- het beoordelen van de wijze waarop het Fonds wordt aangestuurd;
- het beoordelen van de wijze waarop door het Bestuur wordt omgegaan met risico's op de langere termijn.

De meest recente visitatie vond plaats in 2012.

UITVOERINGSORGANISATIE

De uitvoering van de pensioenregelingen en de administratie ervan zijn opgedragen aan het Pensioenbureau Cosun. De belangrijkste werkzaamheden betreffen: verzekeren-, uitkeringen- en financiële administratie, financiële (jaar)verslaglegging, bestuursondersteuning en communicatie. De bestuursondersteuning heeft betrekking op het geheel van wet- en regelgeving zoals omschreven in de Pensioenwet. Bovendien wordt ondersteuning verleend op het gebied van beleggingsbeleid en -beoordelingen. Communicatie heeft o.a. betrekking op de deelnemersinformatie en informatieoverdracht aan externe instellingen, zoals DNB.

COMPLIANCE OFFICER

Het Bestuur heeft een compliance officer aangesteld. De compliance officer onderzoekt en controleert de naleving van de gedragscode en rapporteert hierover aan het Bestuur.

(OVERIGE) EXTERNE ONDERSTEUNING

Ten behoeve van de actuariële ondersteuning heeft het Fonds een overeenkomst afgesloten met actuariel bureau Mercer (Nederland) B.V.

Als Certificerend actuaris is actuariel bureau Mercer (Nederland) B.V. benoemd. Interne regelgeving binnen Mercer (Nederland) B.V. is dusdanig ingericht dat er voldoende scheiding is aangebracht tussen de adviserende werkzaamheden en de certificerende werkzaamheden.

Ten behoeve van het vermogensbeheer is AXA IM aangesteld als Fiduciair Manager. State Street is aangesteld als custodian en WM Company (als onderdeel van State Street) is aangesteld voor de onafhankelijke performancemeting

PERSONALIA naar de stand van 31 december 2013

BESTUUR

Namens werkgevers

W.P.C. van den Nieuwenhof, *voorzitter**

W.P.A. Pirée*

J. Scheper*

Vacature ***

T.A. van de Werken, *plv. voorzitter**

Namens werknemers

A.P.J. Damen*

O.A. van Rheenen*

P.W.M. van Veldhoven*

J.P.M. Vriends* *plv. secretaris*

Namens pensioengerechtigden

A.J. van Dienst, *secretaris**

BELEGGINGSCOMMISSIE

A.P.J. Damen (*Pensioenfonds Cosun*)

P.H.T. Hendrix (*Pensioenfonds Aviko*)

A.B. Matser (*Cosun Corporate Treasurer*)

O.A. van Rheenen (*Pensioenfonds Cosun*)

J. Scheper (*Pensioenfonds Cosun*)

P.A. van Tilburg (*Pensioenfonds Aviko*)

C.C.M. Veraart (*manager Pensioenbureau*)

T.A. van de Werken, *voorzitter (Pensioenfonds Cosun)*

Sprenkels & Verschuren (*extern adviseur; niet stemgerechtigd*)

DEELNEMERSRAAD

Namens deelnemers

E. de Been** *secretaris*

J. Bruijns**

B. van Oudheusden**

C.J. Langebeke**, *voorzitter*

J. Schuurman**

Namens pensioengerechtigden

D.G. van der Eijk**

J. van Laar**

D. van Nes**

M. van Os-Mulder**

A.J.V. Uitdehaag**

VERANTWOORDINGSORGAAN

Namens pensioengerechtigden

W.H. Dijkstra**

Namens werkgever

C.J. Menkhorst**

Namens werknemers

M.M.H. Rutten**

ADVISEREND ACTUARIS

Actuarieel bureau Mercer (Nederland)

B.V.

CERTIFICEREND ACTUARIS

Actuarieel bureau Mercer (Nederland)

B.V.

ACCOUNTANT

Ernst & Young Accountants LLP

PENSIOENBUREAU

S.E.M. Bierhoff, *medewerker*

L.J. Luijten, *secretaresse*

E.A. Luijten-Paans, *medewerkster*

C.C.M. Veraart, *manager*

COMPLIANCE OFFICER

E.J.M. Koot

* Einde zittingsduur per 30 juni 2016

** Einde zittingsduur per 30 juni 2016; in het kader van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds is na balansdatum het besluit genomen dat de zittingsduur voor zowel Deelnemersraad als Verantwoordingsorgaan wordt teruggebracht naar 30 juni 2014. Veel leden nemen vervolgens plaats in het nieuw vormgegeven Verantwoordingsorgaan.

*** De heer P.M. Knottnerus is door de werkgever voorgedragen als bestuurslid. Na afronding van zijn opleiding én goedkeuring door DNB zal hij door het bestuur benoemd worden.

KERNCIJFERS

(Bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

¹⁾	2013	2012	2011	2010	2009
Aantallen verzekerden					
Actieve deelnemers ²⁾	1.039	1.086	1.140	1.183	1.193
Premievrije deelnemers	579	585	577	583	602
Pensioengerechtigden	1.620	1.560	1.513	1.484	1.461
Totaal	3.238	3.231	3.230	3.250	3.256
Reglementsvariabelen					
Toeslagen inactieven	0,94%	2,65%	1,59%	1,57%	0,40%
Toeslagen actieven	3,41%	0,00% /	0,75% /	2,52% /	3,02% /
per 1 januari jaar opvolgend ³⁾		0,75%	1,25%	1,25%	2,00%
Pensioenuitvoering					
Feitelijke premie ⁴⁾	15.442	16.838	11.991	10.306	9.386
Kostendeckende premie	15.442	16.838	16.588	15.802	18.919
Pensioenuitvoeringskosten	745	584	464	907	871
Uitkeringen	23.167	20.889	19.668	18.789	18.160
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Pensioenvermogen ⁵⁾	717.356	729.384	645.027	610.659	571.306
Pensioenverplichtingen	598.528	609.231	555.366	481.637	425.526
Aanwezige dekkingsgraad o.b.v. FTK	119,9%	119,7%	116,1%	126,8%	134,3%
Vereiste dekkingsgraad ³⁾	109,4%	109,8%	111,4%	111,6%	112,4%
Saldo van baten en lasten	-1.325	30.492	-39.361	-16.758	17.605
Percentage rentetermijnstructuur ³⁾	2,66%	2,35%	2,73%	3,43%	3,84%
Beleggingsportefeuille⁶⁾					
Vastgoed	27.392	31.159	20.772	25.818	27.559
Vastrentende waarden	538.335	521.790	439.924	394.637	366.569
Zakelijke waarden	119.617	122.350	107.148	118.728	113.155
Overige beleggingen	43.778	46.602	58.846	75.712	70.767
Derivaten	2.499	2.173	-1.538	1.260	-2.532
Liquide middelen	1.584	1.198	29.868	728	1.351
Totaal	733.205	725.272	655.020	616.883	576.869
Beleggingsperformance³⁾					
Beleggingsrendement excl. renteafdekking ⁷⁾	4,70%	7,60%	-4,10%	5,20%	15,90%
Benchmark ⁷⁾	3,40%	6,80%	0,50%	6,10%	10,10%
Beleggingsrendement incl. renteafdekking (vóór beheerkosten)	-0,50%	12,90%	7,00%	8,50%	9,30%
Beleggingsrendement (na beheerkosten)	-0,61%	12,71%	6,83%	8,31%	9,13%
Netto gemiddeld 5-jaarsrendement	7,27%	8,41%	6,37%	6,13%	7,22%

¹⁾ De kerncijfers over de gepresenteerde jaren, zijn inclusief de cijfers van de voormalige Stichting Pensioenfonds Suiker 2007 waarmee het Fonds per 1 januari 2011 is gefuseerd.

²⁾ Inclusief arbeidsongeschikte deelnemers die een uitkering krachtens de WAO of WIA ontvangen.

³⁾ De cijfers over de boekjaren 2009 tot en met 2010 zijn niet herrekend in verband met de fusie. Vanaf 2010 is de indexatiemaatstaf gewijzigd in de niet-afgeleide prijsindex CPI alle huishoudens, referentieperiode oktober-oktober. Bij de cijfers van de toeslag actieven wordt voor de jaren gelegen voor 2013 eerst de verleende toeslag van het reglement van Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun genoemd en daarna de verleende toeslag van het reglement van de voormalige Stichting Pensioenfonds Suiker 2007.

⁴⁾ Dit betreft de feitelijke premie exclusief premie arbeidsongeschiktheidspensioen en incidentele koopsommen.

⁵⁾ Pensioenvermogen is het totaal van de activa (exclusief herverzekeringsdeel technische voorzieningen en beleggingen voor risico deelnemers) verminderd met overige schulden en overlopende passiva.

⁶⁾ Beleggingsportefeuille is inclusief beleggingen voor risico deelnemers.

⁷⁾ Vanaf het jaarverslag 2012 wordt hier de benchmark exclusief renteafdekking getoond voor alle getoonde jaren. In voorgaande jaarverslagen is steeds de benchmark inclusief renteafdekking vermeld.

VERSLAG VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

Bij de oprichting van het verantwoordingsorgaan (VO) is een reglement vastgesteld op basis van de uitgangspunten van Pension Fund Governance. In dit reglement is de frequentie van het overleg met het bestuur, de te behandelen onderwerpen met betrekking tot het beleid en de wijze van oordeelsvorming van het orgaan vastgesteld.

Het verantwoordingsorgaan dient jaarlijks een algemeen oordeel te geven over:

- het handelen van het bestuur;
- het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar;
- beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben.

Het verantwoordingsorgaan heeft het recht advies uit te brengen over:

- het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- de vorm, inrichting en samenstelling van het intern toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van een klachten- en geschillenprocedure;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

In het overleg tussen bestuur en VO zijn over het verslagjaar 2013 de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- het beleid;
- de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen;
- het beleggingsbeleid;
- het aanstellen van een nieuwe adviseur voor de beleggingscommissie;
- de besluitvorming over de toeslagtoekenning per 1 januari 2013;
- de financiële analyses;
- de actuariële grondslagen;
- de toekomstige bestuursmodellen;
- de herziening van de pensioenreglementen;
- de vooruitzichten.

Het verantwoordingsorgaan heeft in het kader van zijn taakuitoefening kennisgenomen van het concept jaarverslag en de concept jaarrekening 2013. Ten tijde van het overleg tussen bestuur en VO waren de rapporten van de controlerende accountant, de adviserende actuaris en de certificerende actuaris over verslagjaar 2013 nog niet beschikbaar. Deze rapporten zullen in een later overleg in 2014 worden besproken. Er heeft geen overleg plaatsgevonden met de accountant en/of andere externe deskundigen.

BEVINDINGEN EN CONCLUSIES

Ten eerste wil het VO zijn waardering uitspreken over het functioneren van het bestuur en de heldere wijze waarop het jaarverslag 2013 is vormgegeven. 2013 was wederom een turbulent jaar voor pensioenfondsen met veel (wets)wijzigingen en, zelfs nu nog voortdurende, onzekerheden.

Naar aanleiding van de nieuwe Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen heeft het VO met het bestuur gediscussieerd over het in 2014 te kiezen bestuursmodel. Het VO staat positief tegenover de keuze van het bestuur voor het paritaire bestuursmodel, waarbij de huidige Deelnemersraad en

het huidige Verantwoordingsorgaan worden samengevoegd in één nieuw Verantwoordingsorgaan. Binnen de keuze voor het paritaire bestuursmodel is ook in detail gesproken over het nut en de noodzaak van opname van een externe deskundige in het bestuur. Het VO kan zich verenigen met de keuze om met externe adviseurs te volstaan. Ook de keuze van het bestuur om vooralsnog met een visitatiecommissie te blijven werken voor het interne toezicht wordt door het VO onderschreven.

Het VO deelt de zorgen van het bestuur om in de toekomst voldoende interne kandidaten voor de bemensing van alle bij het pensioenfonds betrokken organen te vinden die aan alle voorgeschreven eisen voldoen.

Het nieuwe pensioenreglement heeft tevens tot uitgebreide discussies geleid. Binnen het overleg van VO met het bestuur, maar waarschijnlijk nog meer daarbuiten. Formeel is de nieuwe regeling een verantwoordelijkheid van de sociale partners. Het bestuur dient de uitvoerbaarheid van de regeling te beoordelen. Het VO beoordeelt daarbij de aanpak en de besluiten van het bestuur. Over de uitvoerbaarheid is overleg gevoerd met het bestuur. Conclusie is dat de nieuwe regeling uitvoerbaar is. Zoals te verwachten is bij een dergelijk veelomvattende en financieel belangrijke arbeidsvoorwaarde, waarbij alle groeperingen moesten inleveren omdat de bestaande regeling financieel niet meer te handhaven was, liepen de meningen in de discussies en overleggen met betrekking tot de evenwichtigheid tussen de diverse categorieën betrokkenen niet altijd parallel. Omdat het VO echter niet het gremium is om een dergelijke discussie formeel te voeren, neemt het VO hierover geen standpunt in.

Bovenstaande heeft ook benadrukt dat goede communicatie naar de achterban van wezenlijk belang is. Het VO is van oordeel dat, ondanks dat het begrip heeft voor de hoge werkdruk voor het bestuur en het pensioenbureau, een actiever informatiebeleid van het bestuur voor meer duidelijkheid en minder onrust had kunnen zorgen.

Hoogstwaarschijnlijk is het onderhavige verslag het laatste verslag van het VO ‘oude stijl’. Het VO wil van de gelegenheid gebruik maken om het bestuur te danken voor de vruchtbare samenwerking in de afgelopen jaren.

Het voorgaande in aanmerking nemende en onder voorbehoud van een goedkeurende actuariële verklaring en een goedkeurende accountantsverklaring komt het verantwoordingsorgaan tot de conclusie dat:

- het bestuur in 2013 op een goede wijze de bestuurstaken van het Fonds heeft vervuld;
- het beleid van het bestuur op adequate wijze is vormgegeven, waarbij
- voldoende rekening is gehouden met ontwikkelingen de toekomst betreffende.

Breda, 12 juni 2014

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun
w.g. het Verantwoordingsorgaan

W.H. Dijkstra
C.J. Menkhorst
M.M.H. Rutten

REACTIE VAN HET BESTUUR OP HET OORDEEL VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

Het Bestuur heeft kennis genomen van de bevindingen van het Verantwoordingsorgaan over het verslagjaar 2013 en kan zich vinden in de conclusies. Het Verantwoordingsorgaan attendeert op het belang van goede communicatie en een actief informatiebeleid naar de achterban. In de jaarlijkse zelfevaluatie heeft het Bestuur (ondermeer) aan deze onderwerpen aandacht besteed. In het verslagjaar en in 2014 zijn al een aantal acties op dit gebied ondernomen.

Het Bestuur spreekt zijn dank uit voor de werkzaamheden van het Verantwoordingsorgaan in het verslagjaar en voor de vruchtbare samenwerking in de afgelopen jaren.

Breda, 12 juni 2014

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun
Het Bestuur

VERSLAG VAN HET BESTUUR

HOOFDLIJNEN

ALGEMEEN

2013 was een bijzonder jaar voor het Fonds. Twee dossiers spanden daarin de kroon: de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de door sociale partners overeengekomen pensioenregeling die vanaf 2014 in uitvoering wordt genomen. Ook kwam er een pensioenakkoord, dat de basis zou moeten vormen voor het toekomstige Nederlandse pensioenstelsel. Het kabinet heeft aangekondigd te werken aan één nieuw (financieel) toezichtskader voor pensioenen dat zou moeten gelden vanaf 1 januari 2015. Het kabinet is – ondanks eerdere toezeggingen – er niet in geslaagd dit kader in 2013 af te ronden. Dit brengt het risico met zich mee dat invoering vóór 1 januari 2015 in het gedrang komt.

De Wet versterking bestuur pensioenfondsen is op 7 augustus 2013 in werking getreden. Deze wet beoogt het bestuur en intern toezicht te versterken, verzwakt de geschiktheidseisen voor (mede-)beleidsbepalers en bevordert een evenwichtige belangenafweging. Het is erop gericht dat het pensioenfondsbestuur meer ‘in control’ kan zijn, zodat het bestuur kan bijsturen en corrigeren indien nodig. Met ingang van 1 juli 2014 zal het gekozen bestuursmodel in werking treden en moet het operationeel zijn. De implementatie van alle zaken die verband houden met het door het Bestuur gekozen paritaire bestuursmodel zijn ter hand genomen.

Nadat werkgever en vakorganisaties eind augustus 2013 een akkoord hadden gesloten over een nieuwe pensioenregeling ingaande 1 januari 2014 is het bestuur aan de slag gegaan met de noodzakelijke werkzaamheden voor invoering. Het heeft de financiële gevolgen van de regeling uitvoerig laten doorrekenen, onder andere door gebruik te maken van het ALM-studiemodel van de actuarieel adviseur. Na studie en discussie concludeerde in november 2013 de meerderheid van het bestuur dat de regeling financieel degelijk, toekomstbestendig en evenwichtig is uit te voeren met een evenwicht over generaties heen. De deelnemersraad bracht vervolgens in december 2013 een neutraal advies uit. Na inwinning van advies bij een externe onafhankelijk adviseur werd op 11 februari 2014 het oordeel van de deelnemersraad omgezet in een positief advies met enkele extra aanbevelingen. Het bestuur kon vervolgens door met de implementatie van de regeling.

De financiële positie van het Fonds, in termen van dekkingsgraad, steeg in het verslagjaar van 119,7 procent ultimo 2012 naar 119,9% procent ultimo 2013.

Op 13 september 2013 heeft de heer Chr.H. Kraaijmes zijn lidmaatschap van het Bestuur opgezegd. De reden hiervoor is het zich niet kunnen verenigen met het voornemen van het Bestuur om de nieuwe pensioenregeling uit te voeren. Het bestuur dankt de heer Kraaijmes voor zijn jarenlange en zeer gewaardeerde inzet voor het Fonds.

Door dit vertrek is een vacature als werkgeverslid in het Bestuur ontstaan. De werkgever heeft de heer P.M. Krottnerus voorgedragen als nieuw bestuurslid. Na een gedegen educatie wordt het lidmaatschap van het Bestuur van de heer Krottnerus in de loop van 2014 ter toetsing voorgelegd bij DNB.

BELEGGINGSRESULTATEN

De beleggingsportefeuille is opgedeeld in een zogenaamde rendementsportefeuille en een portefeuille die wordt aangehouden voor afdekking van het renterisico. Het rendement op de rendementsportefeuille is als gevolg van de positieve ontwikkeling op de financiële markten uitgekomen op 4,7 procent positief versus een benchmarkrendement van 3,4 procent.

Door de stijging van de marktrente is op de beleggingsportefeuille, die wordt aangehouden voor afdekking van het renterisico, een negatief rendement behaald van 15,0 procent. Het rendement op de gehele beleggingsportefeuille is negatief 0,5 procent.

Genoemde rendementen zijn exclusief aan beleggingen toe te rekenen kosten. Het Fondsrendement, gecorrigeerd voor deze kosten, bedraagt negatief 0,6 procent. In de beleggingenparagraaf wordt een nadere analyse van de beleggingsresultaten gegeven.

GOED PENSIOENFONDSBESTUUR

BEHEERSTE EN INTEGERE BEDRIJFSVOERING

De STAR-principes voor pension fund governance (PFG) zijn vastgelegd in een wettelijk kader. Het betreft hier de onderdelen zorgvuldig bestuur, transparantie, openheid en communicatie, deskundigheid, verantwoording en intern toezicht.

Het beleid van het Fonds is gericht op waarborging van een beheerste en integere bedrijfsvoering. De bestuurlijke verantwoordelijkheden op dit punt zijn vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet.

Integere bedrijfsvoering houdt onder meer in:

- adequate administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) en risicobeheersing;
- analyse en beheersing van integriteitsrisico's;
- voorkomen van belangenverstrengeling;
- duurzame beheersing van (financiële) risico's;
- eenmaal per drie jaar een continuïteitsanalyse.

Per 1 januari 2014 komt de door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid opgestelde Code Pensioenfondsen in de plaats van de eerder genoemde STAR-principes van PFG. In de Code wordt ingegaan op de rol van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, het belanghebbendenorgaan en het intern toezicht. De code bevat thema's als integraal risicomanagement, beloningen, diversiteit en verantwoord beleggen.

Daarnaast wordt in de Code weergegeven hoe benoeming, ontslag en zittingstermijnen van bestuursleden en leden van de andere organen geregeld worden. Het Fonds conformeert zich aan deze code.

DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING

De Pensioenwet schrijft voor dat bestuurders van pensioenfondsen over een zodanige kennis en ervaring dienen te beschikken dat hieraan waarborgen kunnen worden ontleend voor een behoorlijke en adequate besturing van het pensioenfonds.

Het Bestuur beschikt over een deskundigheidsplan. Dit plan is zodanig dat het Bestuur als collectief over de vereiste deskundigheid beschikt. Bij elke mutatie in het Bestuur gaat het Bestuur na of die deskundigheid nog steeds aanwezig is.

Door middel van zelfevaluatie wordt jaarlijks vastgesteld of het Bestuur nog steeds voldoet aan de collectief en de individueel vereiste deskundigheid.

Het op niveau houden van actuele kennis geschiedt veelal door middel van 'training on the job', congressen en vakliteratuur. Nieuwe leden in het Bestuur, de Deelnemersraad en het Verantwoordingsorgaan worden in de gelegenheid gesteld een basiscursus pensioenen te volgen. In het verslagjaar hebben bestuursleden diverse relevante bijeenkomsten van onder meer de Pensioenfederatie bezocht.

Op 26 maart 2013 werd gedurende een dagdeel een discussiebijeenkomst georganiseerd. Onder begeleiding van een externe adviseur is ingegaan op het wetsvoorstel "Versterking bestuur pensioenfondsen" en zijn de bijbehorende bestuursmodellen en bestuursorganen

besproken. Daarnaast kwam de houdbaarheid van de eigen pensioenregelingen aan bod.

Op 4 april 2013 werd vervolgens een dagdeel gewijd aan het collectieve functioneren van het bestuur. Onder begeleiding van een externe adviseur werd aan de hand van relevante, van tevoren ingevulde vragenlijsten, gediscussieerd over de evaluatievragen met betrekking tot de effectiviteit van het bestuur en meer specifiek de onderlinge communicatie. Aan de hand hiervan zijn:

- a. mogelijke verbeterpunten gesignaleerd;
- b. criteria benoemd voor een individuele beoordelingssystematiek.

Het bestuur heeft kennisgenomen van de ‘Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur’ die is geschreven voor en door de pensioensector. De handreiking komt in de plaats van de eerdere zelfregulering die was neergelegd in de ‘Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur’ die de Pensioenfederatie in 2011 heeft uitgebracht. Als gevolg van nieuwe wet- en regelgeving waren de ‘Aanbevelingen’ niet meer actueel. Met deze nieuwe ‘Handreiking’ wordt beoogd bestuurders van pensioenfondsen in de gewijzigde context comfort te geven in het proces van zelftoetsing, toewerken naar en bewaken van de geschiktheid voor hun bestuursfunctie.

COMPLIANCE

Alle bestuursleden en medewerkers van de uitvoeringsorganisatie zijn gehouden aan de gedragscode. De gedragscode van het Fonds geeft voorschriften ter voorkoming van belangenverstrengeling, vermijding van het gebruik van voorwetenschap en het minimaliseren van integriteitsrisico's. Zij rapporteren dienaangaande aan de compliance officer of zich zaken voordoen, c.q. hebben voorgedaan, waarvan melding is vereist.

Over het verslagjaar zijn er geen meldingen geweest bij de compliance officer.

KLACHTEN EN GESCHILLEN

Het Fonds kent een regeling voor klachten en geschillen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen klachten en geschillen. Klachten hebben betrekking op de uitvoering van de pensioenregeling. Geschillen gaan over de interpretatie van regelingen en afspraken. Het Bestuur van het Fonds heeft het Pensioenbureau Cosun aangewezen om klachten c.q. geschillen in eerste instantie te behandelen. Indien partijen hieromtrent geen overeenstemming bereiken wordt de behandeling door het Bestuur overgenomen.

In het verslagjaar zijn geen klachten en/of geschillen bij het Bestuur van het Fonds gemeld.

EVALUATIE FUNCTIONEREN

Het Bestuur bespreekt jaarlijks zijn eigen functioneren, dat van de door het Bestuur ingestelde commissies en het functioneren van de pensioenuitvoeringsorganisatie (Pensioenbureau Cosun). Ook het functioneren van de voorzitter wordt door het Bestuur besproken.

Het Fonds zijn in 2013 geen boetes of dwangsommen dan wel aanwijzingen tot het volgen van een bepaalde gedragslijn opgelegd, door één van de toezichthouders (DNB of AFM).

RISICOMANAGEMENT

Het Bestuur is zich bewust van het belang van adequate risicobeheersing. Om de gevolgen van risico's zoveel mogelijk te beheersen, heeft het Bestuur een risicoanalyse uitgevoerd. Het identificeren en beheersen van de risico's is een continu proces. Zo nodig worden aanvullende maatregelen van risicobeheersing genomen. Het geheel van ingezette maatregelen wordt periodiek geëvalueerd.

NEVENACTIVITEITEN VAN HET FONDS

Het Fonds oefent geen nevenactiviteiten uit.

UITBESTEDING

ADMINISTRATIE EN BESTUURSONDERSTEUNING

Het Pensioenbureau Cosun legt jaarlijks verantwoording af aan het Bestuur over de uitvoering zoals verwoord in de met haar afgesloten uitbestedingsovereenkomst. De verantwoording over verslagjaar 2013 vond op 27 maart 2014 plaats. De dienstverlening heeft conform de gemaakte afspraken met het Bestuur plaatsgevonden.

BELEGGINGEN

Fiduciair manager AXA IM rapporteert maandelijks schriftelijk over de behaalde beleggingsresultaten binnen de verschillende beleggingscategorieën, afgezet tegen de benchmarks. Daarnaast vindt minimaal eens per kwartaal uitgebreide mondelinge en schriftelijke rapportage aan de Beleggingscommissie plaats, waarbij performance, strategie, visie en vooruitzichten per beleggingsfonds aan de orde komen. De bestuursvertegenwoordigers in de Beleggingscommissie rapporteren vervolgens aan het Bestuur.

AXA IM verstrekt het Fonds jaarlijks een zogenaamde SSAE 16-rapportage. Deze rapportage is voor het Bestuur de grondslag voor de beoordeling van de kwaliteit van de beheersmaatregelen die AXA IM heeft getroffen. Het Bestuur heeft een onafhankelijke organisatie (State Street) aangesteld als bewaarbank van het Fonds. State Street verstrekt het Fonds jaarlijks een rapportage op basis van ISAE 3402/SSAE 16. Daarnaast heeft het Bestuur WM Company (onderdeel van State Street), ingeschakeld voor de onafhankelijke performancemeting van het vermogensbeheer van het Fonds. WM rapporteert hierover op kwartaalbasis.

COMMUNICATIE

Het Bestuur heeft het communicatiebeleid en de uitvoering daarvan geformuleerd en heeft dit vervolgens vertaald naar een communicatieplan waarin de beleids- en uitvoeringsuitgangspunten van het Fonds zijn opgenomen.

PENSIOENOVERZICHT

Het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) heeft als doel om deelnemers op een eenduidige manier jaarlijks te informeren over hun huidige en toekomstige pensioensituatie. Het UPO is in overeenstemming met de geldende wetgeving, vóór 1 oktober 2013 verzonden aan alle actieve deelnemers. In dit UPO zijn de pensioenaanspraken per 31 december van het voorafgaande jaar vermeld.

Gewezen deelnemers ontvangen eens per vijf jaar een UPO. Laatstelijk is dit UPO in 2012 verzonden.

PENSIOENBULLETIN

Het Fonds heeft twee edities van het pensioeninformatiebulletin ‘Van NU naar LATER’ uitgebracht. Hierin is aandacht besteed aan nieuwsberichten, financiële informatie van het Fonds gegeven en worden algemene onderwerpen besproken met als doel het pensioenbewustzijn van de deelnemers te verhogen.

OVERIGE INFORMATIE(VERPLICHTINGEN)

Pensioengerechtigden ontvingen naast de fiscale jaaropgave conform de Pensioenwet informatie over wijzigingen ten aanzien van de pensioenuitkering, zoals toeslagverlening en wettelijke inhoudingen.

WEBSITE

Statuten, reglementen, organisatiestructuur van het Fonds, jaarverslagen, informatie over de dekkingsgraad, pensioeninformatiebulletins en brochures zijn openbaar beschikbaar via de website van Cosun (www.cosun.nl / Over Cosun / Pensioenfondsen).

TOEZICHT AFM OP INFORMATIEVOORZIENING

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) ziet toe op de informatievoorziening van pensioenfondsen aan deelnemers. De AFM beoordeelt of de informatievoorziening tijdig, duidelijk en begrijpelijk is. De AFM heeft in 2013 geen gericht onderzoek bij het Fonds gedaan.

FONDSDOCUMENTEN

In het verslagjaar zijn het pensioenreglement en de uitvoeringsovereenkomst geactualiseerd. Het pensioenreglement is aangepast naar aanleiding van een verdere synchronisatie van de

verschillende pensioenreglementen. In de uitvoeringsovereenkomst is een verdere uitwerking van de verschuldigde premie opgenomen.

BESTUURSAANGELEGENHEDEN

BESTUUR

Het Bestuur van het Fonds vergaderde in 2013 veertien keer. Daarnaast kwamen vertegenwoordigers van het Bestuur zes keer bijeen met de Deelnemersraad. Verder hebben vertegenwoordigers van het Bestuur twee keer overleg gehad met het Verantwoordingsorgaan. In betreffende bijeenkomsten is nadere toelichting gegeven op een aantal beleidsonderwerpen.

Naast de periodiek terugkerende onderwerpen, heeft het Bestuur dit jaar onder andere aandacht besteed aan de volgende zaken:

- toetsing van door sociale partners overeengekomen nieuwe pensioenregeling 2014
- keuze en uitwerking nieuw bestuursmodel i.k.v. Wet versterking bestuur pensioenfondsen
- vaststellen van het jaarplan beleggingen 2013;
- aanpassingen pensioenreglement;
- toeslagverlening inactieven per 1 januari 2013;
- premiebeleid en -vaststelling 2013;
- keuze en taken nieuwe beleggingsadviseur;
- nieuw beleid m.b.t. toeslagverlening;
- maximering illiquide beleggingen;
- diverse themaonderzoeken DNB;
- deskundigheidsplan;
- nieuw herverzekeringscontract;
- actualisering van leeftijds- en inkomensafhankelijke correctiefactoren op sterftekansen.

DEELNEMERSRAAD

In het verslagjaar vergaderde de Deelnemersraad zes keer met vertegenwoordigers van het Bestuur. Hierbij zijn door het Bestuur de volgende zaken (ter advies) aan de Deelnemersraad voorgelegd:

- jaarverslag 2012;
- wijzigingen in en toepassing van pensioenreglement;
- aanpassing uitvoeringsovereenkomst;
- indexatiebesluit inactieven per 1 januari 2013;
- in uitvoering nemen nieuwe pensioenregeling;
- keuze bestuursmodel i.k.v. Wet versterking bestuur Pensioenfondsen.

Over deze voorstellen heeft de Deelnemersraad positief geadviseerd. Ten aanzien van de nieuwe pensioenregeling heeft de Deelnemersraad in 2014 haar vooralsnog ‘neutraal’ afgegeven advies omgezet in een positief advies.

PENSIOEN

Het Fonds verleent aanspraken op ouderdoms-, partner- en wezenpensioen ten behoeve van zijn deelnemers. Tevens wordt een aanspraak op een arbeidsongeschiktheidspensioen op risicobasis verzekerd. Het Fonds voert tot en met 31 december 2013 drie pensioenreglementen uit:

- A. Pensioenreglement voor de werknemers van een aantal aan Cosun gelieerde ondernemingen of werkmaatschappijen die reeds vóór 1 januari 2011 deelnemer van het Fonds waren of op of na 1 januari 2011 deelnemer zijn geworden.
- B. Pensioenreglement van de voormalige Stichting Pensioenfonds Suiker 2007 (deze regeling is per 1 januari 2011 gesloten voor nieuwe deelnemers).
- C. Het Coöperatiereglement (deze regeling is per 1 juli 2008 gesloten voor nieuwe leden van de Raad van beheer).

De pensioenregelingen die het Fonds uitvoert betreffen de volgende regelingen:

- 1. eindloonregeling;
- 2. geïndexeerde middelloonregeling;
- 3. beschikbaar premiesysteem.

De onder '1' en '2' genoemde regelingen hebben het karakter van een 'Uitkeringsovereenkomst' in de zin van de Pensioenwet. De onder '3' genoemde regeling wordt gekwalificeerd als een 'Premieovereenkomst'. Deze laatste regeling wordt gekenmerkt door het jaarlijks beschikbaar stellen van een percentage van de pensioengrondslag als premie om een pensioenkapitaal op te bouwen. Het pensioenkapitaal wordt op de pensioendatum omgezet in een periodieke pensioenuitkering.

Alle informatie in dit hoofdstuk heeft betrekking op de pensioenregeling(en) die van kracht waren bij het einde van het verslagjaar, tenzij specifiek anders aangegeven.

TOESLAGBELEID

DEELNEMERS

Jaarlijks op 1 januari worden de tot die datum opgebouwde pensioenaanspraken in de middelloonregeling onvoorwaardelijk geïndexeerd met de Cosun-loonindex, zoals van toepassing voor betrokken deelnemers. Deze toeslagverlening valt onder de toeslagcategorie F2 van de toeslagenmatrix zoals gepubliceerd door DNB. De met deze toeslag samenhangende premie vormt onderdeel van de met werkgevers overeengekomen premie.

Inzake het pensioenspaarkapitaal vindt jaarlijks aan het eind van het jaar (of op een eerder moment bij aanwending of overdracht van het pensioenkapitaal) een rendementsbijschrijving plaats over het alsdan verzekerde pensioenspaarkapitaal op basis van het netto vijfjaarsgemiddelde beleggingsrendement van het Fonds.

PENSIOENGERECHTIGDEN EN 'SLAPERS'

Op de opgebouwde pensioenrechten van pensioengerechtigden en op de opgebouwde pensioenaanspraken van de gewezen deelnemers ('slapers') wordt jaarlijks, indien de financiële positie van het Fonds dit mogelijk maakt, op 1 januari een toeslag verleend. Deze

toeslag bedraagt maximaal de niet-afgeleide prijsindex (CPI alle huishoudens referentieperiode oktober-oktober) en is ter beoordeling van het fondsbestuur. Ter financiering van deze voorwaardelijke toeslag is geen bestemmingsreserve toekomstige toeslagverlening gevormd en wordt geen premie betaald.

Uitgangspunt voor de toeslagverlening op de rechten van de pensioengerechtigden en de aanspraken van de premievrijen is de staffel, die het Bestuur als leidraad hanteert bij het al dan niet toekennen van een toeslag. In de besluitvorming is echter geen sprake van automatische toepassing hiervan. De staffel is als volgt opgesteld:

- geen toeslagverlening bij een dekkingsgraad onder 110 procent;
- gedeeltelijke toeslagverlening op basis van een lineaire interpolatie bij een dekkingsgraad tussen de 110 en 120 procent;
- volledige toeslagverlening bij een dekkingsgraad hoger dan 120 procent. Vanaf dit niveau kan het Bestuur een (gedeeltelijke) inhaaltoeslag toekennen.

Het toeslagbeleid voor pensioengerechtigden en ‘slapers’ is daarmee te typeren conform categorie D1 van de toeslagenmatrix zoals gepubliceerd door DNB in de beleidsregel toeslagenmatrix van 26 februari 2007. Dit houdt in dat:

- de toeslagverlening voorwaardelijk is;
- de van toepassing zijnde toeslag wordt gebaseerd op de prijsontwikkeling;
- er geen reserve wordt aangehouden voor toekomstige toeslagverlening;
- de toeslagverlening gefinancierd wordt uit overrendementen.

ARBEIDSONGESCHIKTEN

De pensioenaanspraken van deelnemers die premievrije deelneming wegens arbeidsongeschiktheid genieten worden jaarlijks per 1 januari voorwaardelijk met de prijsindex geïndexeerd. Dit gebeurt conform de toeslagmaatstaf voor de opgebouwde pensioenaanspraken van de niet-actieven. Deze toeslagverlening valt onder de toeslagcategorie D1 van de toeslagenmatrix zoals gepubliceerd door DNB.

WIJZIGING PENSIOENREGELING 2014

Na onderhandelingen tussen de sociale partners is een nieuwe geüniformeerde pensioenregeling afgesproken, die van toepassing is op alle deelnemers. Deze is op 1 januari 2014 ingegaan. De regeling biedt medewerkers ook in de toekomst een goed pensioen. Dit artikel zet de hoofdlijnen van de pensioenregeling uiteen.

- De verschillende pensioenregelingen, waaronder eindloon-, middelloon- en collectieve spaarregeling, zijn vervangen door één middelloonregeling. Alleen voor de deelnemers geboren voor 1950 blijft de ‘oude’ pensioenregeling van kracht;
- De pensioen(richt)leeftijd is 67 jaar (was 65 jaar);
- Er geldt geen toetredingsleeftijd meer. Ook jongere werknemers bouwen daardoor direct vanaf hun indiensttreding pensioen op.

Opbouw

- Het opbouwpercentage in 2014 is 2,15%.
- De AOW-franchise, waarover geen pensioen wordt opgebouwd, bedraagt € 13.227 (niveau 2013). Deze is lager dan in de oude Cosun-regeling. Dit compenseert deels het lagere opbouwpercentage. De franchise wordt jaarlijks verhoogd met de loonindex.
- De regeling wordt gefinancierd met een vaste premie van 28% van de pensioengevende loonsom. De werkgever betaalt een vaste premie van 25%. Hij heeft niet meer de verplichting om bij te storten in situaties dat het pensioenfonds niet meer beschikt over voldoende middelen om zijn verplichtingen na te komen. Daar staat echter tegenover dat de werkgever ook geen premiekorting meer krijgt.
- Medewerkers gaan gefaseerd 3% van hun pensioengevend loon bijdragen aan de eigen pensioenopbouw.
- De collectieve spaarmodule binnen de Cosun-regeling vervalt. Het in deze module gespaarde pensioenkapitaal blijft voor de individuele deelnemer beschikbaar.

Indexatie

- De indexatie van actieven is voorwaardelijk. Afhankelijk van premieruimte en (daarna) dekkingsgraad van het pensioenfonds, is de indexatie maximaal gelijk aan de loonindex. Van 2014 tot en met 2023 geldt nog een pensioeninkoop- en indexatiegarantie. De indexatiegarantie is van 2014 tot en met 2016 2%. Daarna loopt de garantie af van 1,6% (2017-2019) naar 1,2% (2020-2023).
- De indexatie van de pensioenen van pensioengerechtigden blijft afhankelijk van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. De indexatieambitie c.q. de nagestreefde toeslagerealizatie gaat van 100% naar 70%. De indexatie is niet hoger dan die van de deelnemers. Maatstaf blijft de prijsindex.

BELEGGINGEN

BELEGGENSKLIMAAT

Economie en financiële markten 2013

Ondanks het geruzie over het overheidsbudget in de US is de economie in 2013 daar aangetrokken. Er werden weer banen gecreëerd, de huizenprijzen zaten in de lift en Wall Street eindigde het jaar aanzienlijk hoger. De lange rente in de US is aanzienlijk gestegen als het gevolg van de “tapering” discussie binnen de FED. De markt raakt er meer en meer van overtuigd dat het monetaire beleid in de US aan de vooravond staat van een verandering.

Het was ook een beter jaar voor de Eurozone hoewel de verbetering niet gelijkmatig verdeeld was. Noord Europa -onder leiding van Duitsland- had een solide jaar, de werkloosheid nam af hetgeen een stimulans was voor de koopkrachtontwikkeling. Voor Zuid Europa was het wederom een moeilijk en teleurstellend jaar met toenemende werkloosheid. De economische cijfers verbeterden echter wel. Hoewel de crisis nog niet achter ons ligt, lijkt het ergste wel achter de rug. De verwachting van AXA IM is dat de groei in Europa in 2014 meer evenwichtig zal zijn. De opkomende landen hebben sterk geprofiteerd van de “hunt for yield” van westerse investeerders. De rentes in een groot aantal opkomende economieën is hierdoor aanzienlijk gedaald wat geleid heeft tot een sterke groei, en in sommige gevallen tot een buitensporige groei van de lokale kredietverlening.

Rentesituatie ultimo 2013

2013 bracht een keerpunt voor de rente: na meerdere jaren van daling was er in 2013 een stijging van de rente. Van 2009 tot 2012 is de rente, zij het met enige volatiliteit gedaald. In 2012 daalde deze swap rate 55 basispunten, tot aan 1,86 procent in juni. In 2013 steeg vervolgens het renteniveau weer met 50 basispunten.

STRATEGISCHE UITGANGSPUNTEN

Toeslagen op pensioenaanspraken en -rechten kunnen slechts dan gerealiseerd worden als de aangroei van het belegde vermogen gemiddeld hoger is dan de aangroei van de nominale verplichtingen.

Hogere ambities kunnen alleen worden behaald met hogere beleggingsrisico's. De strategische en zo nodig tactische keuzes op dit vlak zijn de verantwoordelijkheid van het Bestuur. Het Bestuur heeft besloten een deel van de beschikbare middelen zodanig te beleggen, dat de effecten van rentemutaties op de waardering van de pensioenverplichtingen door overeenkomstige waarderingseffecten op de bezittingen verkleind worden. De feitelijke afdekking van deze rente-effecten gebeurt door het beleggen in zogenaamde renteswaps, waarmee per einde verslagjaar circa 72 procent van het renterisico op de verplichtingen is afgedekt. Dit percentage is berekend op basis van de marktrente ultimo jaar (economisch risico) en niet op basis van de geldende UFR ultimo jaar.

Afdekking wordt bereikt door te beleggen in de AXA IM Horizon Funds die uitsluitend bestaan uit renteswaps en geldmarktinstrumenten. Deze renteswaps vormen de zogenaamde Duration Matching Portfolio (DMP). Bovendien wordt de afdekking ook voor een zeer beperkt deel gerealiseerd door de beleggingscategorie IG Credit.

De overige beschikbare middelen zijn belegd in een zogenaamde rendementsportefeuille, met een wereldwijd gespreide belegging in obligaties en aandelen. Deze laatste portefeuille is bedoeld om rendementen te genereren, die uitstijgen boven de hierboven omschreven risicovrije marktrente van de verplichtingen, met als doel de geformuleerde toeslagambitie mogelijk te maken.

VERMOGENSBEHEER

Het feitelijke vermogensbeheer wordt uitgevoerd door middel van fiduciair management en is uitbesteed aan AXA Investment Managers (AXA IM). Op basis van door het Bestuur vastgestelde risicoprofielen en beleggingsspreiding heeft AXA IM, in samenwerking met de Beleggingscommissie, invulling gegeven aan de feitelijke beleggingen. De bedoelde risicoprofielen zijn daarbij gedifferentieerd op basis van de feitelijke dekkingsgraad. Lagere dekkingsgraden leiden daarbij tot een vermindering van het geaccepteerde risico. Frequent vindt overleg plaats over de behaalde resultaten van de onderliggende beleggingsfondsen in vergelijking met de marktontwikkelingen, de zich wijzigende risicoprofielen, de visie met betrekking tot de ontwikkeling van diverse economische parameters, etc.

De Beleggingscommissie rapporteert periodiek aan het Bestuur over de beleggingsresultaten.

SAMENSTELLING EN WERKWIJZE BELEGGINGSCOMMISSIE

In 2013 is heeft er een wijziging plaatsgevonden in de samenstelling van de beleggingscommissie. De heer Van Nunen heeft de beleggingscommissie verlaten en zijn plaats is ingenomen door de heer M. Euverman en mevrouw K. Merkus van Sprenkels & Verschuren (S&V).

De beleggingscommissie heeft maandelijks vergaderd. Op de agenda staan standaard de beleggingsresultaten. Daarnaast worden nieuwe beleggingsvoorstellen van AXA IM diepgaand beoordeeld en zonodig thema brieven van DNB besproken. De agenda is zoveel mogelijk strategisch van aard. Alle voorstellen worden door de externe deskundigen beoordeeld en in een strategisch kader geplaatst en vervolgens voorgelegd aan de Beleggingscommissie.

RISICOBUDGET EN BANDBREEDTES

Het Fonds hanteert ten aanzien van het risicobudget de volgende richtlijnen:

DEKKINGSGRAAD	RISICOBUDGET (UITGEDRUKT IN TRACKING ERROR)	ZAKELIJKE WAARDEN Max. %
%	%	
> 150	t.b.v. stabilisatie dgr. tussen 140%-150%	50
140 - 150	max. 8,0	50
130 – 140	5,0 – 7,0	45
120 – 130	4,0 – 6,0	40
110 – 120	3,0 – 5,0	35
105 – 110	2,5 – 4,0	25
< 105	in overleg	in overleg

De samenstelling van de beleggingsportefeuille wordt in belangrijke mate gedreven door het risicobudget. Door het niet volledig afdekken van het renteniveau is het totaal van de beleggingen in zakelijke waarden lager dan de strategisch toegestane waarde.

BELEGGINGSBELEID

Strategisch beleid

De investment beliefs en het geldende risicobudgetbeleidskader zijn het uitgangspunt geweest voor de strategische beleggingsportefeuille die in samenwerking met de fiduciair manager is samengesteld. Deze portefeuille is zodanig ingericht dat de gevoeligheid voor rentebewegingen beperkt wordt.

Diversificatie is een belangrijk uitgangspunt bij het vaststellen van de beleggingsportefeuille. Naast de traditionele beleggingscategorieën, zoals aandelen en obligaties, zijn ook alternatieve beleggingscategorieën opgenomen, zoals private equity en hedgefondsen.

Ten aanzien van de in 2012 ingevoerde nieuwe rentetermijnstructuur is met betrekking tot het toepassen van het risicobudget en het afdekken van het renterisico het volgende beleid afgesproken:

- het afdekkingsbeleid blijft gebaseerd op de rentetermijnstructuur op basis van marktrente;
- handhaven van het beleidskader, waarbij:
 - de hedge ratio afhankelijk is van de rentetermijnstructuur op basis van marktrente;
 - de dekkingsgraad berekend is op basis van de UFR;
 - de risicograad, zijnde het risicobudget dat hoort bij het niveau van de dekkingsgraad, niet veranderd ten opzichte van het beleid voor de introductie van de UFR.

De richtlijnen voor de allocatie van het aandeel zakelijke waarden in de totale beleggingsportefeuille en de toegestane tracking error worden bepaald aan de hand van de dekkingsgraad op UFR-basis.

Tactisch beleid

Het Fonds voert geen generiek tactisch beleid. Het tactisch beleid dat het Fonds voert, beperkt zich uitsluitend tot onder- of overweging van bepaalde beleggingscategorieën ten opzichte van de strategische weging zoals o.a. bij koersontwikkeling, opbouw van een belang in een activaklasse en ten behoeve van risicobeperking. Er vinden dus geen actieve over- en onderwegingen plaats op basis van marktvisie voor elk van de beleggingscategorieën.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het Bestuur heeft haar beleid met betrekking tot maatschappelijk verantwoord beleggen nader geformuleerd waarbij de uitgangspunten van de in 2006 door de VN genomen initiatieven als uitgangspunt worden genomen.

Bij de uitgangspunten is opgenomen dat zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met algemeen aanvaarde ethische beginselen zoals:

- respect voor de kernrechten van de mens;
- het zich niet schuldig maken aan ernstige vormen van kinderarbeid;
- het zich onthouden van:
 - betrokkenheid bij dwangarbeid;
 - ernstige vormen van corruptie;
 - zware vormen van milieuvervuiling.
- geen betrokkenheid bij de productie en ontwikkeling van controversiële wapensystemen, bij de verschafting van diensten voor de ontwikkeling, het gebruik en het onderhoud van deze wapensystemen, of bij controversiële wapenhandel.

BELEGGINGSPLAN

Optimalisatie beleid en uitvoering

De beleggingscommissie heeft gedurende het jaar 2013 voortdurend gewerkt aan het optimaliseren van beleid, monitoring en verslaglegging. Vergaderingen en besluitvorming verlopen daardoor transparant en efficiënt en zijn zo veel mogelijk gericht op strategie. Aan het eind van het jaar heeft de beleggingscommissie het jaar 2013 geëvalueerd en tevens de plannen voor 2014 opgemaakt.

Beslissingen in 2013

In 2013 is een aantal beslissingen genomen ten aanzien van de strategie en de portefeuille:

- Als benchmark real estate wordt gehanteerd de FTSE EPRA/NAREIT developed index;
- Aan de strategische rapportages wordt vanaf eind 2013 toegevoegd een rapportage over de risico's die in het risicomanagementbeleid zijn gedefinieerd. Ook wordt er gerapporteerd op de dekkingsgraad op marktwaarde, UFR met drie maandsmiddeling en UFR zonder drie maandsmiddeling. Tenslotte wordt er een overzicht van hedgepercentage per bucket opgenomen;
- Het percentage illiquide beleggingen in de portefeuille mag tussen de 0 en 12 procent zijn en maximaal 35 procent van de zakelijke waarden;
- Voor fund of fund en passieve fondsen is een belang van meer dan 10 procent eigenaarschap in één beleggingsfonds niet in strijd met de algemene beleggingsbeginselen van het Fonds. AXA IM monitort het eigenaarschap binnen de fondsen;
- De bandbreedtes rondom de strategische allocatie zijn aangepast van alles +/- 5 procent naar een bandbreedte aangepast naar volatiliteit en gewicht in de benchmark. Ook hier wordt op gerapporteerd;
- De bandbreedte rondom het hedgepercentage is vastgesteld op plus of min 2 procent;
- IG credits tellen mee in het berekenen van de rentegevoeligheid van de beleggingen;
- In de loop van 2014 zal er een beslissing genomen worden ten aanzien van het wel of niet heroverwegen beleggingsbeleid.

In het verslagjaar zijn de volgende aanpassingen gedaan:

- Investeren in Emerging market debt;
- Investeren in Emerging market Equity;
- Uitbreiding van de private equity investering;
- Verkoop van een deel van Immoselect;
- Herallocatie van de FITR.

STRATEGISCHE ASSETALLOCATIE

De strategische assetallocatie geeft aan voor welk percentage de verschillende assetcategorieën in de totale portefeuille worden opgenomen. De strategische en de feitelijke beleggingsallocatie van het Fonds per jaareinde kunnen als volgt worden samengevat.

	STRATEGISCHE ALLOCATIE %	FEITELIJKE ALLOCATIE PER 31 DECEMBER 2013 %	x € 1 miljoen
Vastrentende waarden	50,8	50,8	371,5
Obligaties wereldwijd	32,4	32,4	236,8
Obligaties opkomende markten	5,4	5,4	39,3
IG Credits	8,0	8,0	58,9
IG High Yield Credits	5,0	5,0	36,5
Aandelen	15,7	15,5	113,8
Aandelen wereldwijd	6,1	6,0	44,1
Aandelen Europa	2,0	2,0	14,9
Aandelen opkomende markten	2,8	2,7	20,1
Beursgenoteerd onroerend goed	1,8	1,8	12,8
Beursgenoteerd infrastructuur	3,0	3,0	21,9
Vastgoed	2,3	2,0	14,5
Overige beleggingen			
Hedge funds	6,0	6,0	43,8
Private Equity	2,5	2,5	18,6
Liquiditeiten	0,0	0,2	1,7
Derivaten	0,0	0,3	2,5
Totaal Rendementsportefeuille	77,3	77,3	566,4
Duration Matching Portfolio	22,7	22,7	166,8
Totaal belegd vermogen	100,0	100,0	733,2

BELEGGINGSRESULTAAT

Per beleggingscategorie bedraagt het rendement:

BELEGGINGSCATEGORIE	PERFORMANCE 2013 IN %
Vastrentende waarden:	1,0
Obligaties wereldwijd	1,6
Obligaties opkomende markten	-7,8
IG Euro Credit	4,0
IG Euro High Yield Bond	1,8
Cash incl. vreemde valuta	0,0
Niet beursgenoteerde vastgoed(fondsen):	-1,4
Aandelen:	11,1
Aandelen wereldwijd	21,1
Aandelen opkomende markten	-9,0
Beursgenoteerd infrastructuur	13,7
Beursgenoteerd vastgoed	-1,9
Private Equity	11,3
Hedge funds	5,8
Totaal Rendementsportefeuille	4,7
Duration Matching Portfolio: Horizon Funds	-15,0
Totaal	-0,5

VASTRENTENDE WAARDEN

In de tweede helft van 2013 vonden voor de vastrentende waarden in de VS belangrijke ontwikkelingen plaats. De geruchten over "tapering" en de conflicten rondom de begroting hadden een aanzienlijke impact op het midden en lange eind van de rentecurve. De lange rente steeg sterk. Aan het korte eind van de curve was er weinig beweging als gevolg van de nog steeds ruime monetaire politiek van de FED.

Ook in Europa was er een lichte stijging van de lange rente in Duitsland maar de lage inflatie en de zwakke Europese economie hielden de stijging in toom. De rentes in Zuid Europa daalden aanzienlijk omdat het einde van de crisis in zicht kwam en de hoge rendementen aantrekkelijk bleken voor veel beleggers.

De vastrentende portefeuille heeft een positief resultaat van 1,0 procent behaald in 2013 (2012: 7,0 procent). Het belang in Obligaties wereldwijd en IG Euro Credits werd verkleind ten gunste van het belang in IG High Yield Credits.

In het begin van 2013 is ingespeeld op de verwachte rendementen uit beleggingen in schulden van opkomende landen. Door ondermeer de aangekondigde afbouw van het steunbeleid in de VS, zijn

achteraf gezien de resultaten achtergebleven bij deze verwachting. Deze beleggingscategorie heeft een negatief rendement van 7,8 procent behaald.

(NIET BEURSGENOTEERD) VASTGOED

Nadat de vastgoed markten in 2008 en 2009 zijn gedaald, is er de laatste jaren sprake van licht herstel in Europa. De prijzen passen zich steeds meer aan richting de werkelijke waarde en dalen in overgewaardeerde markten en stijgen in ondergewaardeerde markten. AXA IM geeft aan dat diversificatie over landen, steden en asset type nog steeds van groot belang is en prefereert dynamische steden in snel groeiende economieën.

De AXA-vastgoedfondsen ‘AXA Immosolutions’ en ‘AXA Immoselect’ zijn beide, evenals een groot aantal andere Europese vastgoedfondsen, in dermate grote liquiditeitsproblemen gekomen dat, mede door de Duitse regelgeving, liquidatie het gevolg was. Door de verplichting tot verkoop worden panden tegen lagere prijzen dan de boekwaarde verkocht en worden nog te verkopen panden tussentijds afgewaardeerd. Voor het Immoselectfonds geldt dat deze stukken momenteel op een secundaire markt verhandeld worden tegen een discount van ongeveer 40 procent. Door deze prudente waardering neemt het Fonds de negatieve effecten al zoveel mogelijk mee in de balanswaardering. Het totale rendement van beide fondsen bedraagt negatief 1,4 procent.

AANDELEN

De monetaire politiek van zowel de ECB, de FED als de BoJ heeft geresulteerd in aanzienlijke winsten op de aandelenmarkten in Europa, de US en Japan.

In Europa was de DAX 25,5 procent omhoog terwijl de Spaanse markt het ook goed deed met een stijging van 20,9 procent. De S&P 500 werd afgesloten met een winst van 29,6 procent. De beurzen in de opkomende markten daarentegen hadden een slecht jaar en bleven ver achter bij de Westerse beurzen. Dit was met name het gevolg van de discussie en uiteindelijk het daadwerkelijk verminderen van de aankoop van effecten door de FED.

Op de aandelenportefeuille is een totaal rendement behaald van 11,1 procent.

ALTERNATIEVE BELEGGINGEN

De meeste hedge fund strategieën hebben een goed rendement behaald in 2013. Met name de long/short equity en de equity gerelateerde strategieën deden het goed. Deze strategieën profiteerden van een sterk oplopende markt maar ook van een grote mate van “dispersion” (het verschil in rendement tussen aandelen, industrieën en geografieën).

In 2013 behaalde het Fonds in de beleggingscategorie hedgefonds een rendement van 5,8 procent. Het rendement van Private Equity was 11,3 procent.

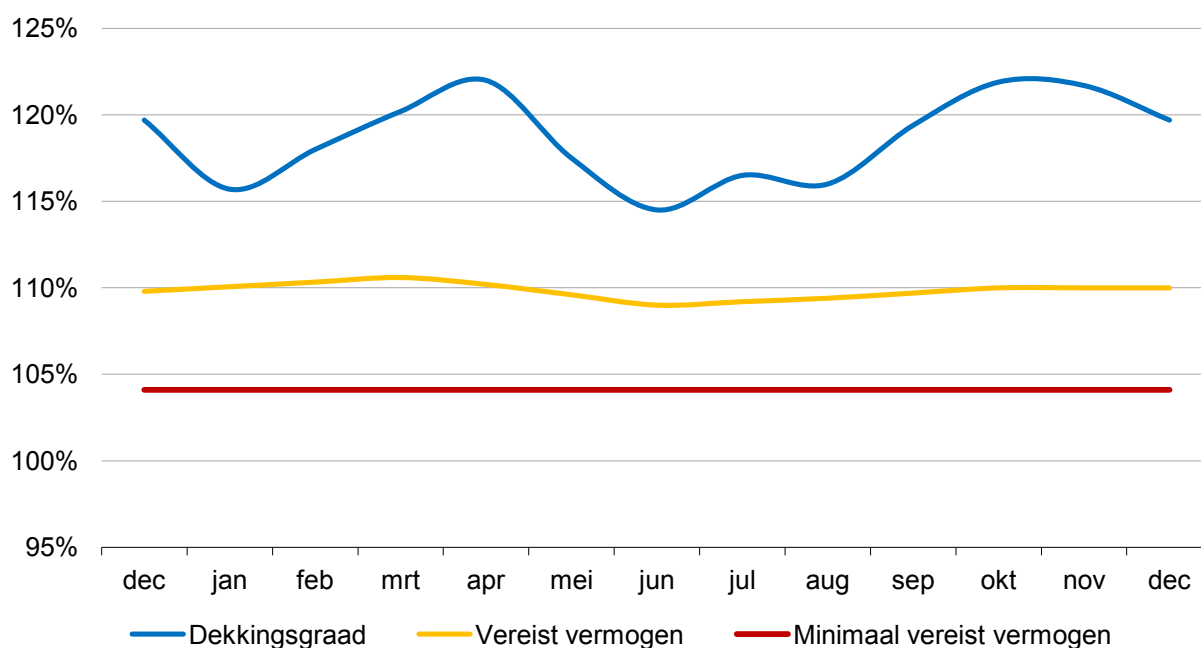
DURATION MATCHING PORTFOLIO

Door de rentestijging, na jaren van daling, heeft de Duration Matching Portfolio over 2013 een negatief resultaat behaald van 15,0 procent (2012: 29,6 procent positief).

FINANCIEEL

De financiële positie, weergegeven door de dekkingsgraad, kan dagelijks veranderen als gevolg van waardering van de beleggingen, rentewijzigingen en kasstromen. In onderstaande figuur is de ontwikkeling van de nominale dekkingsgraad van het Fonds weergegeven, samen met het (minimaal) vereist vermogen.

Ontwikkeling dekkingsgraad 2013

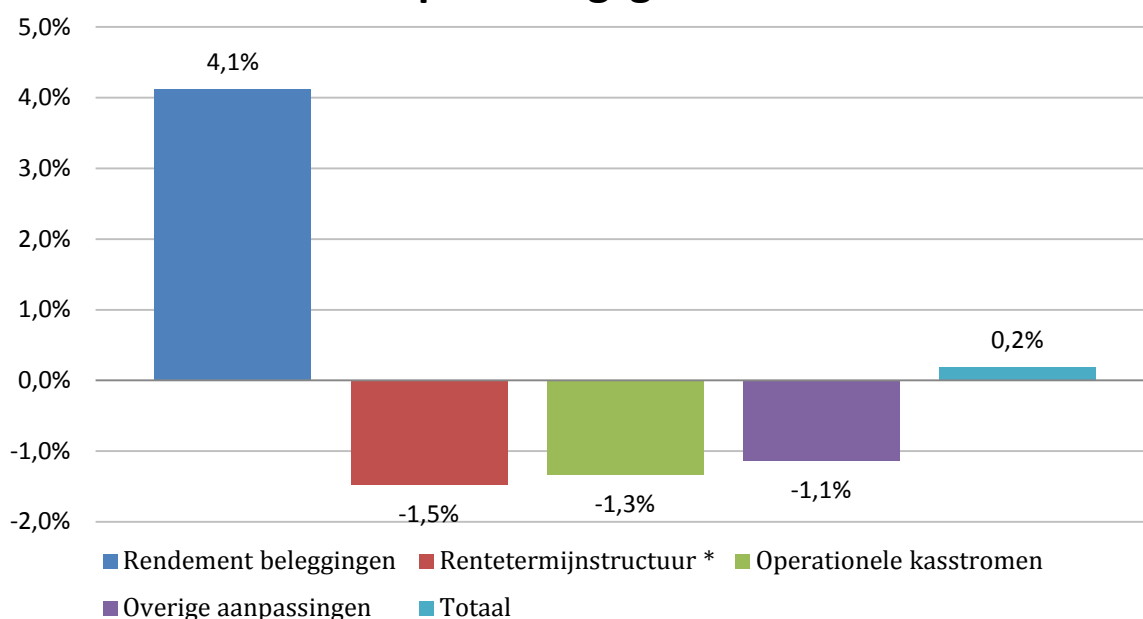
Samenvatting van de financiële positie van het Fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar
(in duizenden euro's)

	PENSIOEN- VERMOGEN	TECHNISCHE VOORZIENINGEN EIGEN REKENING	DEKKINGS- GRAAD
	€	€	%
Stand per 1 januari 2013	729.384	609.231	119,7
Beleggingsresultaten	-4.114	2.225	
Premiebijdragen	15.320	13.975	
Interest i.v.m. wijziging RTS	0	-16.495	
Koopsom toeslagverlening niet-actieven	0	9.544	
Uitkeringen	-23.167	-22.772	
Aanpassing correctiefactoren	0	1.794	
Overige	-67	1.026	
Stand per 31 december 2013	717.356	598.528	119,9

De dekkingsgraad van het Fonds is licht gestegen als gevolg van ondermeer de positieve beleggingsresultaten in de rendementsportefeuille en de keuze om het renterisico niet geheel af te dekken.

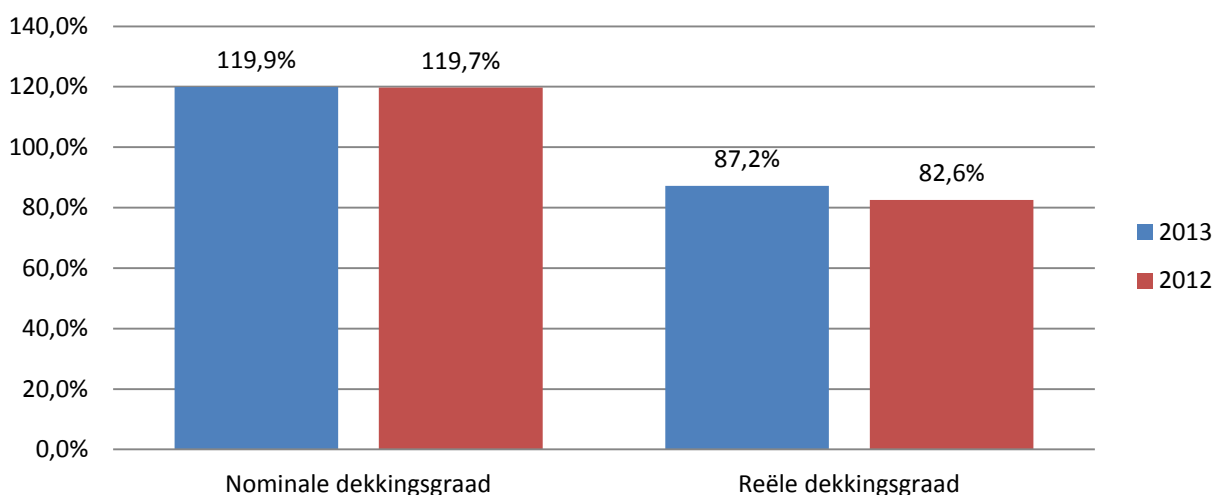
In de onderstaande grafiek wordt de verandering van de dekkingsgraad opgesplitst naar oorzaak. Op pagina 55 van het verslag wordt onderstaande opsplitsing verder gespecificeerd.

Verloop dekkingsgraad 2013

* De negatieve bijdrage van de DMP ten opzichte van de ontwikkeling van de RTS wordt deels veroorzaakt door de mismatch tussen de RTS (incl. UFR en 3-maands middeling) en de actuele marktrente en deels door de gedeeltelijke renteafdekking.

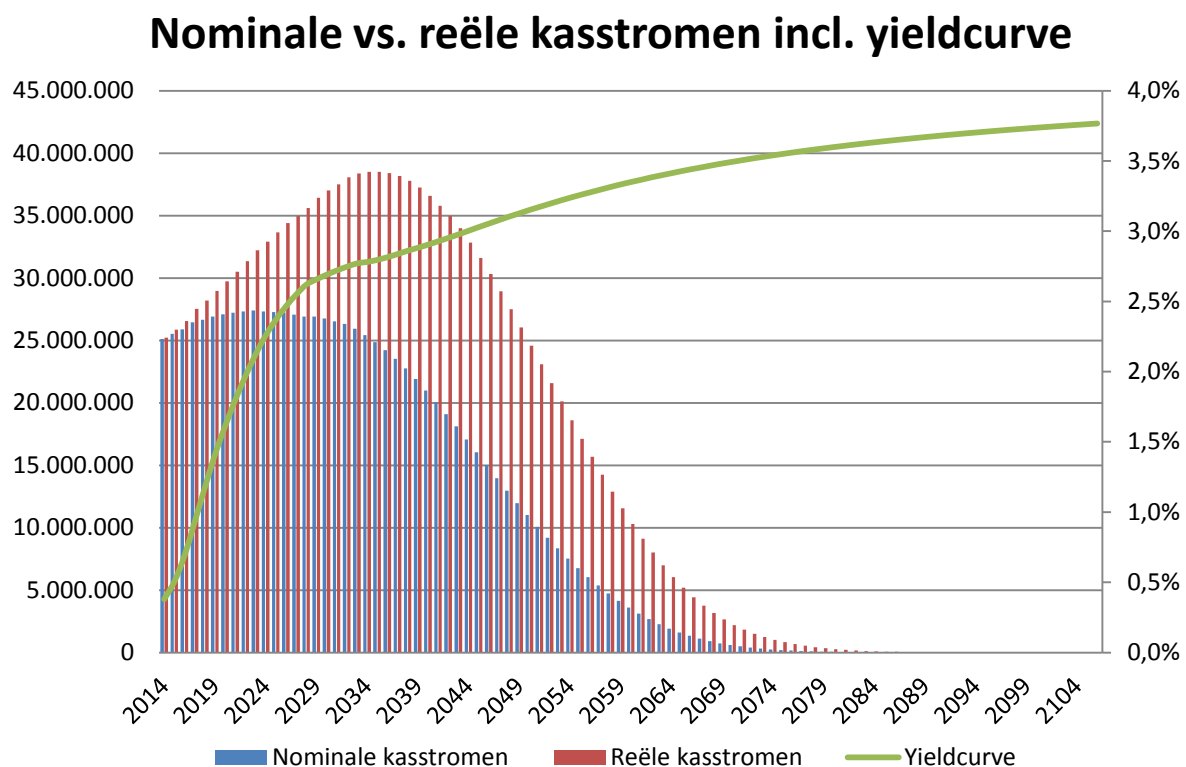
Ontwikkeling nominale en reële dekkingsgraad

De nominale dekkingsgraad geeft de dekking van de nominale aanspraken weer en houdt daarmee geen rekening met toekomstige verhogingen door toeslagverlening. Het Fonds heeft echter de ambitie om naast de uitkeringen van de opgebouwde aanspraken ook toeslag te verlenen ter compensatie van algemene prijsstijgingen. De mate waarin de financiering van deze toekomstige toeslagen (uitgaande van een compensatie gelijk aan 100 procent van de prijsinflatie) aanwezig is binnen het niveau van de huidige beleggingen, wordt weergegeven door de reële dekkingsgraad.

Een reële dekkinggraad van 100 procent is precies genoeg voor volledige toekomstige indexatie van de huidige aanspraken. Bij een lagere (reële) dekkinggraad kan geïndexeerd worden bij het duurzaam realiseren van overrendementen. Indien de nominale dekkinggraad lager is dan het minimaal vereist vermogen kan niet geïndexeerd worden.

In onderstaande figuur worden de Pensioenfondsspecifieke nominale en reële uitkeringen getoond, alsmede de RTS zoals die ultimo 2013 gold.

BEHEERSING UITVOERINGSKOSTEN

Uitvoeringskosten kunnen worden onderverdeeld in drie kostensoorten: de kosten van het pensioenbeheer, de kosten van het vermogensbeheer en de transactiekosten van mutaties in de beleggingsportefeuille. Het Fonds hanteert voor deze kostensoorten de omschrijvingen en definities die hieraan zijn gegeven in de notitie ‘Aanbevelingen uitvoeringskosten’ zoals opgesteld door de Pensioenfederatie.

KOSTEN PENSIOENBEHEER

Onder de kosten van pensioenbeheer wordt verstaan: kosten deelnemer en gepensioneerde, werkgeverskosten, kosten bestuur en financieel beheer, en projectkosten.

Gelet op het feit dat het Fonds de uitvoering van de pensioenregeling én de bestuursondersteuning heeft uitbesteed aan het Pensioenbureau Cosun, zijn de kosten van deze organisatie volledig toe te schrijven aan de kostensoort ‘pensioenbeheer’. Daarnaast zijn er kosten voor DNB en AFM (denk aan contributies) die hier ook onder vallen. Tot slot worden de door het Fonds ingeleende advies- en controleactiviteiten gecategoriseerd onder kosten pensioenbeheer.

De kosten pensioenbeheer worden uitgedrukt in kosten per deelnemer (waarbij het aantal deelnemers wordt bepaald door het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden; gewezen deelnemers worden buiten beschouwing gelaten). Het aantal deelnemers ultimo 2013 is 2.659 (2012: 2.646). In onderstaande tabel worden de kosten nader gespecificeerd (kosten x € 1.000,-):

	2013 Kosten totaal (x € 1.000,-)	2013 Kosten per deelnemer (in euro's)	2012 Kosten totaal (x € 1.000,-)	2012 Kosten per deelnemer (in euro's)
Kosten Pensioenbureau	227	85,37	193	72,81
Contributies en bijdragen	56	21,06	35	13,40
Bestuurskosten	70	26,33	58	22,03
Controle- en advieskosten	392	147,05	298	112,66
Totale kosten pensioenbeheer	745	279,81	584	220,90

De stijging in de kosten pensioenbeheer worden voornamelijk veroorzaakt door de gemaakte kosten ter voorbereiding op de uitvoering van het nieuwe pensioenreglement per 1 januari 2014.

KOSTEN VERMOGENSBEHEER

Onder kosten van vermogensbeheer wordt verstaan: beheerkosten van de beleggingen (zoals kosten fiduciair beheer, kosten beleggingsfondsen, kosten custodian, performance rapportage, beleggingsadvies en overige kosten).

Deze kosten worden uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen van het Fonds. Dit gemiddelde wordt – in aansluiting op de aanbeveling uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie – berekend door het belegd vermogen per

kwartaal te middelen. Het gemiddeld belegd vermogen van het Fonds in 2013 bedroeg circa € 738,7 miljoen (2012: € 696,2 miljoen).

	2013 Kosten totaal (x € 1.000,-)	2013 % kosten van gemiddeld belegd vermogen	2012 Kosten totaal (x € 1.000,-)	2012 % kosten van gemiddeld belegd vermogen
Beheerkosten fiduciair	1.136	0,15	1.087	0,16
Beheerkosten beleggingsfondsen	4.611	0,62	6.209	0,89
Kosten custodian	106	0,02	108	0,02
Kosten performancemeting	15	0,00	13	0,00
Overige kosten	49	0,01	34	0,01
Totale kosten vermogensbeheer	5.917	0,80	7.451	1,07

De beheerkosten van de beleggingsfondsen zijn schattingen gebaseerd op de opgave van de Total Expense Ratio (TER) van de fondsmanagers. Deze TER is de verhouding van de daadwerkelijk gemaakte kosten door de fondsmanagers ten opzichte van het totale vermogen van deze beleggingsfondsen. De door het Fonds bedongen kortingen op de standaard management fees zijn hiervan afgetrokken.

De beheerkosten van de verschillende beleggingsfondsen zijn in onderstaande tabel naar categorie gespecificeerd.

	2013 Kosten totaal (x € 1.000,-)	2013 % kosten van gemiddeld belegd vermogen	2012 Kosten totaal (x € 1.000,-)	2012 % kosten van gemiddeld belegd vermogen
Vastgoed	139	0,02	162	0,02
Aandelen	501	0,07	1.267	0,18
Vastrentende waarden	3.120	0,42	3.816	0,55
Overige beleggingen	760	0,10	864	0,12
Duration Matching Portefeuille	91	0,01	100	0,02
Totale beheerkosten beleggingsfondsen	4.611	0,62	6.209	0,89

De totale beheerkosten zijn –als percentage van het gemiddeld belegd vermogen- gedaald ten opzichte van 2012. Dit is veroorzaakt door de in 2012 ingezette gewijzigde benadering van de beleggingsportefeuille. Op basis van de in 2012 opgestelde “Investment Beliefs” is ondermeer in de ontwikkelde aandelenmarkten gekozen voor passief beleggen, hetgeen een reductie van de kosten van deze beleggingsfondsen meebrengt. Het effect hiervan is in 2013 ten volle te zien in de beheerkosten.

De totale kosten voor het vermogensbeheer zijn veelal afhankelijk van de beleggingsstructuur (denk aan actief of passief beleggen, in eigen beheer of extern beleggen (via een vermogensbeheerder of fiduciair manager)), maar ook van de beleggingsportefeuille. Zo zal beleggen in direct vastgoed andere kosten met zich meebrengen dan in beursgenoteerde vastgoedfondsen. Vergelijking van de bovenstaande cijfers dient dan ook in dit licht gezien te worden. Conclusies zijn dan ook alleen te trekken in een vergelijking met soortgelijke fondsen met een soortgelijke beleggingsstructuur en beleggingsrisico.

TRANSACTIONKOSTEN

Transactiekosten zijn de kosten die gepaard gaan met een (beleggings)transactie. Dit zijn geen kosten die aan de vermogensbeheerder of fondsmanager betaald worden, maar kosten die bijvoorbeeld aan de beurs of aan een broker betaald moeten worden of die betaald worden aan de custodian. Onder transactiekosten worden ook in- en uitstapkosten begrepen die betaald worden als er belegd wordt in een bepaald beleggingsfonds.

Gelet op de aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie, dienen voor pensioenfondsen die via beleggingsfondsen beleggen, alleen de transactiekosten die door het fonds direct bij aan- en verkopen van deze beleggingsfondsen gemaakt worden aan te merken als transactiekosten (niveau 1). De kosten die deze beleggingsfondsen zelf maken voor hun beleggingen, hoeven niet meegenomen te worden. Deze kosten zijn inbegrepen in de TER van deze beleggingsfondsen die ten grondslag liggen aan de beheerkosten van deze fondsen.

Uit nader onderzoek blijkt, dat gezien het volume van de aan- en verkopen van beleggingsfondsen, geen in- en uitstapkosten worden betaald door het Fonds.

Aangezien het Fonds alleen belegt in indirecte beleggingen (beleggingsfondsen), worden er geen directe kosten gemaakt voor brokers, beurzen, etc. Wel worden transactiekosten in rekening gebracht door de custodian. Deze kosten bedragen in 2013 € 8 duizend en zijn derhalve als percentage van het gemiddeld belegd vermogen praktisch nihil.

ACTUARIEEL

Samenvatting van de actuariële analyse

(in duizenden euro's)

	2013 €	2012 €
Premieresultaat	1.345	1.669
Interestresultaat	9.110	34.256
Kostenresultaat	112	225
Toeslagverlening	-9.544	-4.810
Aanpassing overlevingstafels	0	-5.468
Aanpassing correctiefactoren	-1.794*	0
Overig resultaat	-554	4.620
Totaal	-1.325	30.492

* Deze kosten bestaan enerzijds uit aanpassing van het model (€ 1.026) en anderzijds het aanpassen van de verhouding "Hoog"/"HoogMidden" van 50%/50% naar 60%/40% (788).

UITKOMSTEN SOLVABILITEITSTOETS

De dekkingsgraad bedraagt per 31 december 2013 119,9 procent (2012: 119,7 procent) en wordt bepaald als pensioenvermogen gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen. De vereiste dekkingsgraad zoals die voortvloeit uit de solvabiliteitsvoorschriften volgens de Pensioenwet bedraagt 109,4 procent. Ultimo 2013 is derhalve sprake van een toereikende solvabiliteit.

ACTUELE ACTUARIËLE GRONDSLAGEN

Het Fonds hanteert per 31 december 2013 de Prognosetafel AG2012-2062. Naast de algemene sterftekanssen, heeft het CBS inkomensspecifieke sterftegegevens van de gehele Nederlandse bevolking gepubliceerd. Dit maakt het mogelijk om een levensverwachting naar inkomen te bepalen. Uit de door het CBS gepubliceerde gegevens heeft de actuaire van het Fonds inkomensafhankelijke sterftekanscorrectietabellen afgeleid. Voor toepassing van deze correctiefactoren is het Fonds ingedeeld in het gemiddelde van de inkomensklasse Hoog en Hoog-Midden. Naar verwachting zal het naar voorziening gewogen gemiddelde salaris van de groep pensioengerechtigden op termijn toegroeien naar de salarisklasse Hoog. In verband hiermee zal het Fonds de sterftekanscorrectiefactoren, op basis van een door het Bestuur vastgesteld ingroeimodel, laten groeien naar de sterftekansfactoren behorende bij de salarisklasse Hoog. De berekende technische voorziening zal dan toenemen, doordat statistisch is komen vast te staan dat de levensverwachting van de hogere inkomensklasse hoger is dan de huidige aannames.

De methode voor de bepaling van de leeftijds- en inkomensafhankelijke sterftekanscorrectiefactoren is in 2013 aangepast. Dit leidt tot een toename van de technische voorziening met circa € 1,8 miljoen.

OORDEEL VAN DE CERTIFICEREND ACTUARIS OVER DE FINANCIËLE POSITIE

De vermogenspositie van het Fonds wordt als voldoende aangemerkt. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

RISICO'S

Zowel in de jaarrekening als in het jaarverslag wordt ingegaan op de (beheersing van) risico's. Een meer gedetailleerde (kwantitatieve) toelichting is opgenomen in de jaarrekening.

RISICO- EN BEHEERSINGSBELEID

Risico heeft te maken met onzekerheden die bovendien kunnen leiden tot ongewenste resultaten. Het Bestuur heeft zijn beheersingsbeleid met betrekking tot risico's (risicomanagement) verwoord in de ABTN. Algemene leidraad voor het uitvoeren van zijn beheerstaken is risicomijdend operationeel management. Onderstaand worden de belangrijkste financiële risico's van het Fonds genoemd:

- beleggingsrisico's;
- actuariële risico's;
- renterisico.

Bij het beheersen van risico's wordt een aantal fasen onderscheiden:

- identificatie van relevante risico's;
- evaluatie relevante risico's;
- afdekken van risico's waar noodzakelijk en mogelijk;
- monitoring van geaccepteerde risico's en beheersmaatregelen.

In de identificatiefase zijn alle risico's waarvan bekend is dat ze op kunnen treden en daarnaast een substantiële impact kunnen hebben op de financiële positie van het Fonds, als relevant risico geïdentificeerd.

Voor alle relevante risico's is vervolgens vastgesteld of er gezien de kans en impact van het risico additionele beheersmaatregelen nodig zijn of dat het risico geaccepteerd wordt. Een voorbeeld van geaccepteerd risico is het marktrisico bij beleggingen. De vergoeding voor het risico is een verwacht hoger rendement. Daarbij wordt gezocht naar een optimum van risico en rendement via onder andere de ALM-studie.

Voor niet geaccepteerde risico's worden beheersmaatregelen genomen en/of worden de risico's afgedekt. Voorbeelden hiervan zijn het afdekken van het renterisico op de waardering van de pensioenverplichtingen en het valutarisico voor de belangrijkste vreemde valuta.

Ten slotte worden alle relevante risico's gemonitord door de werking van de beheersmaatregelen te toetsen, na te gaan of het afdekkingsbeleid goed werkt en hoe groot de posities en risico's zijn ten aanzien van relevante risico's.

BELEGGINGSRISICO'S

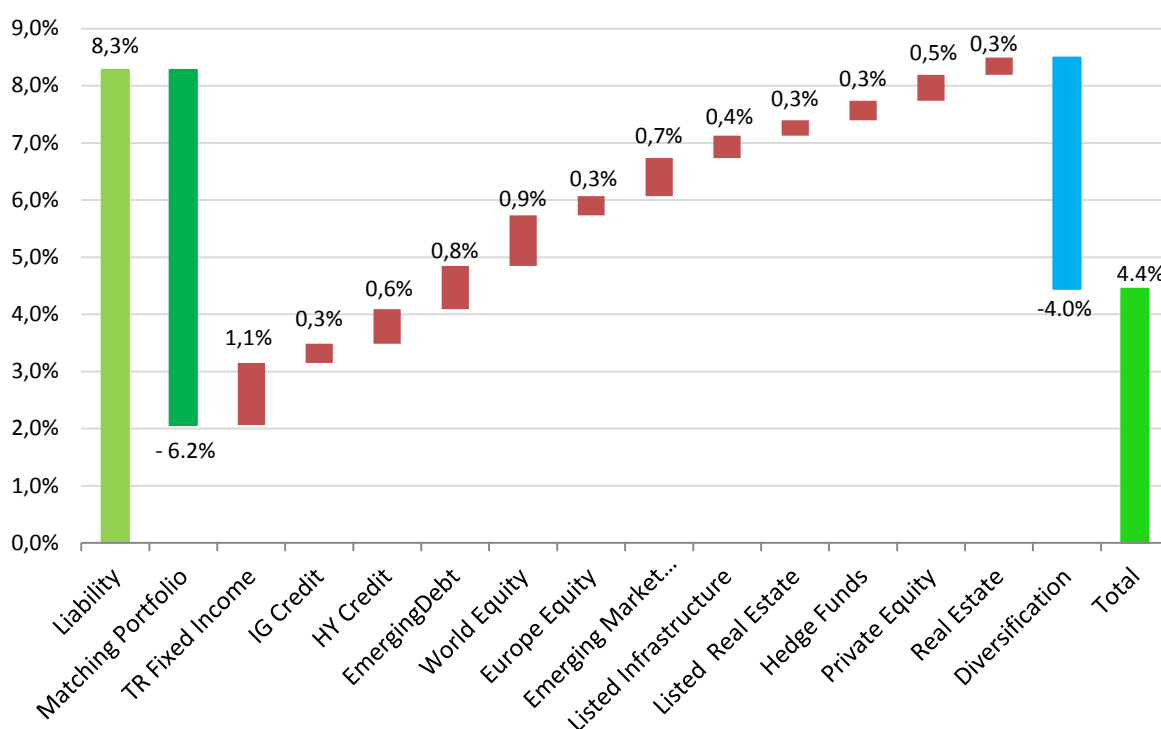
Het beleggingsbeleid is vastgesteld in het licht van de Pensioenwet en de daarin opgenomen eisen met betrekking tot het (minimaal) vereiste eigen vermogen. De doelstelling van het beleggingsbeleid is het behalen van een hoog en stabiel langetermijnrendement, binnen de vastgestelde risicoparameters en rekening houdend met de verplichtingen van het Pensioenfonds en de solvabiliteitseisen die aan haar worden gesteld.

Door middel van de ALM-studie zijn de uitgangspunten voor het strategisch beleggingsbeleid vastgelegd. Hierin is opgenomen dat belegd wordt op basis van een risicobudget, waarbij de

maximaal toegestane tracking error voor de beleggingsportefeuille voor een aantal dekkingsgraadniveaus is vastgesteld. Daarnaast is voor deze niveaus een maximum percentage vastgesteld voor belegging in zakelijke waarden.

De fiduciair manager heeft dit risicobudget vertaald naar een optimale strategische beleggingsportefeuille, waarbij per beleggingscategorie (asset class) eveneens maximale risicobudgetten gelden. De vastgestelde beleggingsportefeuille omvat een grote spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en regio's. De spreiding beperkt het risico van de portefeuille. De risicogebonden inzet en spreiding van de middelen beperkt dus het portefeuillerisico.

Het totale risicobudget bedroeg op basis van het beleidskader 5,0 procent tracking error. In onderstaande grafiek wordt weergegeven hoe dit risicobudget is verdeeld over de verschillende onderdelen van de portefeuille.

De belangrijkste beleggingsrisico's waar het Fonds mee heeft te maken zijn markt-, prijs-, valuta- en kredietrisico.

ACTUARIËLE RISICO'S

In de zogenaamde Prognosetafel AG2012 – 2062, die het Fonds bij de berekening van de technische voorziening gebruikt, is de sterftetrend verdisconteerd. Dit betekent dat rekening wordt gehouden met de veronderstelling dat men (gemiddeld genomen) langer zal leven. Overige relevante actuariële risico's zijn het overlijdens- en het arbeidsongeschiktheidsrisico. Het eerstgenoemde risico is verzekerd. Het arbeidsongeschiktheidsrisico met betrekking tot de uitkering van een arbeidsongeschiktheidspensioen ligt volledig bij de aangesloten ondernemingen, behoudens de reeds door middel van premiestortingen gevormde buffer. Voor het risico van premievrijstelling bij invaliditeit wordt binnen de technische voorziening

een voorziening aangehouden. Voor dit risico worden jaarlijks kosten in rekening gebracht bij de aangesloten ondernemingen door middel van een opslag van 2,5 procent op de premie.

RENTERISICO

Dit risico betreft het verschil in rentegevoeligheid tussen de beleggingsportefeuille enerzijds en de verplichtingen anderzijds. In beginsel hebben de verplichtingen, vanwege de lange looptijden, een hogere rentegevoeligheid dan de vastrentende waarden in de beleggingsportefeuille. Een daling van de rente leidt dan tot een stijging van de verplichtingen, die slechts gedeeltelijk wordt goedge maakt door een stijging van de waarde van de obligatieportefeuille. In verband hiermee is besloten om de verplichtingen voor dit renterisico af te dekken.

Het Bestuur onderkent dat er situaties kunnen voorkomen die aanleiding zouden kunnen geven om tijdelijk af te wijken van het strategisch beleid waarbij 100 procent van de pensioenverplichtingen wordt afgedekt tegen het risico van rentedaling. Hiertoe is in het verslagjaar een beleidskader opgesteld waarbij, gegeven de dekkingsgraad en het daarbij geldende risicobudget en verschillende renteniveaus, de hedge ratio tijdelijk kan worden verlaagd. De hedge ratio per 31 december 2013 bedraagt: 72 procent. Gegeven de historisch lage rentestanden is naar mening van het Bestuur het risico van een verdere rentedaling afgenomen, waardoor volledige afdekking van het renterisico niet noodzakelijk wordt geacht.

TOEKOMST

TOESLAGVERLENING ACTIEVEN PER 1 JANUARI 2014

Per 1 januari 2014 geldt een voorwaardelijke geïndexeerde middelloonregeling. De ambitie van het Fonds is om jaarlijks de opgebouwde pensioenaanspraken zoveel mogelijk aan de loonontwikkeling aan te passen. De maatstaf hiervoor is de loonindex. Tot 2024 geldt nog een toeslaggarantie waarvoor de aangesloten ondernemingen de financiële middelen beschikbaar stellen voor zover de geldende toeslag niet kan worden gefinancierd uit de premiemarge, zijnde het positieve verschil tussen 28 procent van de som van de per de peildatum geldende pensioensalarissen en de kostendekkende premie.

Voor hetgeen niet kan worden gefinancierd uit premiemarge en/of toeslaggarantie, wordt getoetst of de financiële positie van het Fonds voldoende is om, op basis van de richtlijnen voor toeslagverlening, tot toeslagverlening over te gaan. Hierbij geldt als uitgangspunt dat toeslagverlening, het behoud van de opgebouwde pensioenrechten, de primaire doelstelling van het Fonds, niet in gevaar mag brengen.

Op basis van de financiële positie van het Fonds en de door het Bestuur vastgestelde richtlijnen voor toeslagverlening, heeft het Bestuur besloten om de pensioenen van de actieven met ingang van 1 januari 2014 met 3,41 procent te verhogen.

De deelnemersraad heeft over dit besluit positief geadviseerd.

TOESLAGVERLENING NIET-ACTIEVEN PER 1 JANUARI 2014

Het Fonds kent een voorwaardelijke toeslagverlening voor niet-actieven. Evenals voor de toeslagverlening van actieven, wordt ook hiervoor getoetst of de financiële positie van het Fonds voldoende is om, op basis van de richtlijnen voor toeslagverlening, tot toeslagverlening over te gaan. Op basis van de financiële positie van het Fonds en de door het Bestuur vastgestelde richtlijnen voor toeslagverlening, heeft het Bestuur besloten om de pensioenen van de niet-actieven met ingang van 1 januari 2014 met 0,94 procent te verhogen. Daarmee wordt circa 60 procent van de prijsontwikkeling (1,56 procent) in de pensioenen gecompenseerd. De deelnemersraad heeft over dit besluit positief geadviseerd.

AANPASSING FISCAAL PENSIOENKADER

Per 1 januari 2014 wordt de fiscale pensioenleeftijd verhoogd van 65 naar 67 jaar, dit in combinatie met een verlaagd opbouwpercentage. In 2014 wordt het maximale opbouwpercentage voor middelloonregelingen verlaagd van 2,25 procent naar 2,15 procent. De Tweede Kamer heeft in maart 2014 ingestemd met een verdere verlaging naar 1,875 procent vanaf 2015.

Sociale partners zullen in overleg treden over aanpassing van de pensioenregeling voor 2015 en daarna. Het Bestuur hoopt dat partijen snel afspraken weten te maken die tot consistentie en een gezond vooruitzicht voor het Fonds zullen zorgen. Daarnaast hoopt het Bestuur dat zij en de uitvoeringsorganisatie in staat worden gesteld tijdig alle noodzakelijke voorbereidingen

te treffen zodat de operationele uitvoering niet in het geding komt en het Bestuur een basis heeft waarop het een langetermijnbeleid kan voeren.

NIEUW FINANCIËEL TOETSINGSKADER (NFTK)

Hoewel de voorstellen voor het NFTK nog naar de Tweede Kamer moeten, is nog steeds het uitgangspunt dat het nieuwe kader vanaf 1 januari 2015 gaat gelden. Duidelijk is dat het oorspronkelijke idee om pensioenfondsen te laten kiezen uit een tweetal contracten, is komen te vervallen. In eerste instantie bestond het idee om pensioenfondsen uit twee pensioencontracten te laten kiezen: een zogeheten nominaal contract óf een reëel contract. Nominaal staat voor een vrij zeker pensioen met minder kans op indexatie, terwijl met reëel een regeling wordt bedoeld waarbij het uiteindelijke pensioen weliswaar onzekerder is, maar meer kans maakt op indexatie. Daarvoor in de plaats heeft staatsecretaris Kleinsma gekozen voor een middenweg: het nieuwe FTK schrijft voor dat pensioenfondsen minimumgaranties moeten afgeven over het te verwachten pensioen, en tegelijkertijd moeten streven naar indexatie om het pensioen in lijn te houden met de prijsstijgingen. In die zin verandert er niet zoveel aan de huidige situatie bij veel pensioenfondsen. Wat wél gaat veranderen, is dat eventuele pensioenkortingen over een langere periode mogen worden uitgesmeerd. Op dit moment geldt dat fondsen met een te lage dekkingsgraad die binnen drie jaar moeten herstellen, waardoor diverse pensioenfondsen zich de afgelopen periode genoodzaakt zagen om de pensioenen te verlagen.

Een andere belangrijke aanpassing is dat pensioenfondsen hun premie niet meer op basis van de marktrente hoeven te berekenen, maar dat ze mogen uitgaan van een tienjaars gemiddelde van de rente. Daarmee moet worden voorkomen dat de hoogte van de pensioenpremie van jaar tot jaar sterk fluctueert.

Het bestuur wacht definitieve besluitvorming door de overheid af, maar is bezorgd of zorgvuldige invoering per 1 januari 2015 nog gaat lukken. Vanuit administratief oogpunt is een dergelijke ingrijpende wijziging in een pensioenregeling ergens in de loop van een boekjaar niet gewenst.

VERSTERKING BESTUUR PENSIOENFONDSEN

De Wet versterking bestuur pensioenfondsen is op 7 augustus 2013 in werking getreden. Deze wet beoogt het bestuur en intern toezicht van het fonds te versterken, verzwaart de geschiktheidseisen voor (mede-)beleidsbepalers en bevordert een evenwichtige belangenafweging. De toegenomen complexiteit van het besturen van een pensioenfonds vraagt om een adequate organisatiestructuur én deskundige bestuurders en interne toezichthouders die controle op de organisatie kunnen houden.

De Wet versterking bestuur pensioenfondsen is erop gericht dat het pensioenfondsbestuur meer ‘in control’ kan zijn, zodat het bestuur goed kan bijsturen en corrigeren indien nodig. De geschiktheidseisen aan (mede-)beleidsbepalers, waaronder ook interne toezichthouders, zijn hierbij minstens zo belangrijk als organisatorische hervormingen.

Het Bestuur heeft in 2013 een keuze gemaakt uit de vijf mogelijke bestuursmodellen. Hierbij is gekozen voor het paritair model, zonder toevoeging van externe bestuursleden, met een Visitatiecommissie. Na een positief advies hierover van de Deelnemersraad en het Verantwoordingsorgaan is het fonds bezig met de implementatie van dit model waarbij tevens zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de Code pensioenfondsen die op 1 januari 2014 in werking is getreden en het feit dat de Wet effectief ingaat op 1 juli 2014.

TOT SLOT

In het verslagjaar is er opnieuw veel werk verricht. Het Bestuur dankt alle betrokkenen bij het Fonds voor hun inzet en betrokkenheid.

Breda, 12 juni 2014

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun
Het Bestuur

Jaarrekening 2013

Balans per 31 december 2013

(na voorgestelde bestemming saldo baten en lasten)

(in duizenden euro's)

	Toelichting	2013	2012
Activa			
BELEGGINGEN VOOR RISICO PENSIOENFONDS	6	724.308	717.744
BELEGGINGEN VOOR RISICO DEELNEMERS	7	8.897	7.528
HERVERZEKERINGSDEEL TECHNISCHE VOORZIENINGEN	8	3.185	3.536
VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA	9	528	17.814
OVERIGE ACTIVA	10	1.003	1.043
		737.921	747.665

Passiva			
STICHTINGSKAPITAAL EN RESERVE	11	118.828	120.153
TECHNISCHE VOORZIENINGEN	12	601.713	612.767
VOORZIENING VOOR RISICO DEELNEMERS	13	8.897	7.528
LANGLOPENDE SCHULDEN	14	6.872	6.076
OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA	15	1.611	1.141
		737.921	747.665

Dekkingsgraad 119,9 procent (2012: 119,7 procent).

Staat van baten en lasten over 2013

(in duizenden euro's)

	Toelichting	2013	2012
Baten			
PREMIEBIJDRAGEN (VAN WERKGEVER EN WERKNEMERS)	17	15.320	16.648
PREMIEBIJDRAGEN RISICO DEELNEMERS	18	1.672	1.488
BELEGGINGSRESULTATEN RISICO PENSIOENFONDS	19	-4.114	84.948
BELEGGINGSRESULTATEN RISICO DEELNEMERS	20	-51	642
OVERIGE BATEN	21	495	4.279
Lasten			
MUTATIE VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN VOOR RISICO VAN HET PENSIOENFONDS			
Pensioenopbouw	22	-13.975	-14.979
Toeslagverlening	23	-9.544	-4.810
Rentetoevoeging	24	-2.225	-8.717
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	25	22.772	20.470
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	26	816	768
Wijziging marktrente	27	16.495	-41.642
Overgenomen en overgedragen pensioenverplichtingen	28	-727	-11
Overige mutaties in de voorziening pensioenverplichtingen	29	-2.909	-4.945
		10.703	-53.866
MUTATIE VOORZIENING VOOR RISICO DEELNEMERS	30	-1.369	-1.350
Pensioenuitkeringen	31	-23.167	-20.889
Pensioenuitvoeringskosten	32t/m	-745	-584
	34		
Saldo overdracht van rechten	35	802	26
Overige lasten	36	-871	-850
SALDO VAN BATEN EN LASTEN		-1.325	30.492

Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten over 2013

(in duizenden euro's)

	2013	2012
PREMIERESULTAAT		
Premiebijdragen	16.992	18.136
Pensioenopbouw	-15.647	-16.467
	1.345	1.669
INTERESTRESULTAAT		
Beleggingsresultaten	-4.587	85.185
Rentetoevoeging voorziening pensioenverplichtingen	-2.798	-9.287
Wijziging marktrente	16.495	-41.642
	9.110	34.256
TOESLAGVERLENING	-9.544	-4.810
KOSTENRESULTAAT		
Onttrekking uit voorziening pensioenverplichtingen	857	809
Pensioenuitvoeringskosten	-745	-584
	112	225
OVERIG RESULTAAT		
Uitkeringen	8	4
Sterfte	-187	772
Waardeoverdrachten	-67	9
Overige technische grondslagen	38	-76
Arbeidsongeschiktheid	-282	79
Aanpassing overlevingstafels	0	-5.468
Aanpassing correctiefactoren	-1.794	0
Schenking SUHA	0	3.585
Aanwending spaarkapitaal	-122	-73
Overige baten en lasten	58	320
	-2.348	-848
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-1.325	30.492

De toeslagverlening wordt gefinancierd vanuit de (in voorgaande jaren) behaalde beleggingsrendementen.

Bestemming van het saldo van baten en lasten over 2013

(in duizenden euro's)

	2013	2012
Algemene reserve	-1.325	30.492
TOTAAL	-1.325	30.492

Kasstroomoverzicht over 2013

(in duizenden euro's)

	2013	2012
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangen premies	16.992	18.136
Ontvangen waardeoverdrachten	1.019	46
Betaalde pensioenuitkeringen	-23.167	-20.889
Betaalde waardeoverdrachten	-217	-20
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	443	549
Betaalde premies herverzekering	-449	-443
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-745	-584
Toename/afname langlopende schuld	796	985
Toename/afname vorderingen en overlopende activa	1.901	-1.427
Toename/afname kortlopende schulden	470	24
Rentebaten en –lasten	-422	-406
Overige baten en lasten	51	3.728
TOTAAL KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN	-3.328	-301
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	239.153	275.053
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	2.949	2.582
Aankopen beleggingen	-252.352	-289.668
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-1.462	-1.299
Toename/afname vorderingen en overlopende activa	15.386	-15.385
Toename/afname kortlopende schulden	0	0
TOTAAL KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN	3.674	-28.717
NETTO-KASSTROOM	346	-29.018
<i>Mutatie liquide middelen uit beleggingen</i>	386	-28.671
<i>Mutatie liquide middelen uit overige activa</i>	-40	-347
TOTAAL MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN	346	-29.018

Toelichting behorende tot de jaarrekening 2013

(Bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

1 INLEIDING

Het doel van Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun (hierna 'het Fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Daarnaast verstrekt het Fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het Fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de volgende aangesloten ondernemingen:

- Coöperatie Koninklijke Cosun U.A.;
- Cosun Holding B.V.;
- Sensus B.V.;
- Limako B.V.;
- Stichting Instituut voor Rationele Suikerproductie (IRS);
- Suikerstichting Nederland;
- (tot 1 juli 2008) leden van de Raad van Beheer die op basis van artikel 4 lid 2 van de statuten van de Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., als deelnemer kunnen worden aangemerkt.

2 OVEREENSTEMMINGSVERKLARING

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het Bestuur heeft op 12 juni 2014 de jaarrekening vastgesteld.

3 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

(A) ALGEMEEN

Het jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW, met inachtneming van het bepaalde in artikel 146 van de Pensioenwet en met toepassing van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Tenzij hierna anders vermeld zijn alle bedragen in de tabellen in duizenden euro's.

Beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Pensioenverplichtingen worden gewaardeerd tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

(B) SCHATTINGEN EN VERONDERSTELLINGEN

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden

beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

(C) OPNAME VAN EEN ACTIEF OF EEN VERPLICHTING

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het Fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

(D) SALDERING VAN EEN ACTIEF EN EEN VERPLICHTING

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

(E) VERWERKING VAN WAARDEVERANDERINGEN VAN BELEGGINGEN

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen.

(F) VREEMDE VALUTA

Activa en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

(G) BELEGGINGEN

(g.1) Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd tegen actuele waarde.

Het Fonds belegt voornamelijk in beleggingsfondsen. Dit betreffen zowel beursgenoteerde als niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen. Een groot deel van de vastrentende waarden bestaat uit de Horizon fondsen, deze worden gewaardeerd op de net asset value van de laatst bekende handelsdag. Bij afwijkingen groter dan 2,5 procent tussen de waarde ultimo boekjaar en de laatst bekende handelsdag van het verslagjaar vindt aanpassing plaats.

Beleggingen voor risico van het Fonds en voor risico van de deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd. Het aandeel in de totale beleggingsportefeuille dat voor risico van de deelnemers is, is gelijk aan de som van de voorziening voor risico deelnemers.

(g.2) Vastgoed beleggingen

Indirect vastgoed kan worden onderverdeeld in beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde participaties in vastgoedinstellingen. Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de net asset value per ultimo boekjaar. Uit prudentieoverweging kan hiervan worden afgeweken indien er een lagere handelskoers beschikbaar is die op een secundaire markt tot stand is gekomen.

(g.3) Aandelen

De actuele waarde van beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde aandelenfondsen wordt bepaald op basis van de door de beheerder opgegeven net asset value per ultimo boekjaar.

(g.4) Vastrentende waarden

De actuele waarde van beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen wordt bepaald op basis van de door de beheerder opgegeven net asset value per ultimo boekjaar.

(g.5) Derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de op 31 december bekende marktprijzen. Beleggingen welke onderhands zijn gekocht, waarvoor geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

De Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving schrijven voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven.

(g.6) Overige beleggingen

Onder de categorie overige beleggingen worden die beleggingen geschaard die gezien hun aard niet onder een van de bovengenoemde beleggingscategorieën kunnen worden gerubriceerd. Betreffende beleggingen worden zoveel mogelijk gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

(g.7) Liquide middelen

De liquide middelen en deposito's zijn gewaardeerd tegen nominale waarden.

(H) HERVERZEKERINGEN

Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als garantiecontracten worden gewaardeerd op basis van de actuariële grondslagen en veronderstellingen van het Fonds alsmede tegen de actuele marktwaarde.

(I) VORDERINGEN, OVERLOPENDE ACTIVA EN OVERIGE SCHULDEN

Waardering vindt plaats tegen nominale waarde; bij vorderingen verminderd met de eventueel noodzakelijk geachte voorziening wegens mogelijke oninbaarheid.

(J) TECHNISCHE VOORZIENINGEN

(j.1) Technische voorziening (TV)

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum.

De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke toezeggingen. Hieronder vallen tevens de volledige contante waarde van de vrijgestelde toekomstige pensioenopbouw voor arbeidsongeschikten en de contante waarde van de op achterliggende deelnemersjaren betrekking hebbende aanspraak uit hoofde van de flexibele overbruggingsregeling. Onderdeel van deze voorziening flexibele overbruggingsregeling is de ‘Voorziening bijkomende lasten flexibele overbruggingsregeling’. Deze voorziening is ten behoeve van de financiering van de toekomstige pensioenopbouw van het levenslang ouderdomspensioen en meeverzekerd nabestaandenpensioen van toekomstige respectievelijk lopende FO-uitkeringen alsmede een opslag ter financiering van de werkgeversbijdrage aan de Zorgverzekeringswet tijdens de periode waarin het FO-pensioen wordt uitgekeerd. Aan deze voorziening wordt jaarlijks de benodigde premie onttrokken ten behoeve van de opbouw van het reguliere pensioen van de ingegane FO-ers in het betreffende jaar alsmede de premie zorgverzekeringswet.

De contante waarde wordt bepaald op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van de kapitaalmarktrente.

Bij de berekening van de TV is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het Bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Per 2013 wordt tevens het uitlooprisico arbeidsongeschiktheid meegenomen in de TV. Deze voorziening wordt gevormd uit de AO-opslag uit de premie van de afgelopen 2 jaar.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Rente: gebaseerd op de rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB.
- Overlevingstafels: Prognosetafel AG2012-2062, startjaar 2014, met inkomensafhankelijke sterftekanscorrectiefactoren Mercer model 2012 op basis van het gemiddelde van 40% correctietabel “HoogMidden” en 60% correctietabel “Hoog”.
- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.
- Het nabestaandenpensioen is op opbouwbasis verzekerd.
- Kostenopslag ter grootte van 2 procent van de technische voorzieningen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.
- Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is uitgegaan van een revalidatiekans van 0 procent.

(j.2) Overige technische voorziening

De overige technische voorziening bestaat uit de voorziening voor arbeidsongeschiktheids-pensioen. Onder deze voorziening is begrepen de contante waarde van de ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen vermeerderd met een buffer voor latente schadegevallen van € 500 duizend.

(K) VOORZIENINGEN VOOR RISICO VAN DEELNEMERS

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

(L) KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is conform de indirecte methode opgesteld. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

(M) BATEN EN LASTEN

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

4 RISICOBEBEER EN DERIVATEN

SOLVABILITEITSRISICO

Het Fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het Fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het Fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het Fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het Fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het Fonds de premie voor de ondernemingen en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het Fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

In het hoofdstuk ‘Kerncijfers’ is weergegeven hoe de vermogenssituatie en solvabiliteit de afgelopen jaren is geweest. In de volgende tabel is de verandering van de dekkingsgraad opgesplitst naar oorzaak.

	2013 %	2012 %
DEKKINGSGRAAD PER 1 JANUARI	119,7	116,1
<i>Wijziging door rendementen</i>		
Vastrentende waarden	1,6	3,4
Vastgoed	-0,1	-0,2
Aandelen	2,2	3,1
Overige beleggingen	0,4	0,6
Totaal (a)	4,1	6,9
<i>Wijziging door rentetermijnstructuur ¹⁾</i>		
Verplichtingen	3,3	-8,1
Renteafdekking	-4,8	8,4
Totaal (b) ²⁾	-1,5	0,3
<i>Wijziging door operationele kasstromen</i>		
Uitkeringen	0,7	0,5
Premie	-0,2	-0,1
Indexatie	-1,8	-1,0
Kosten	0,0	0,1
Totaal (c)	-1,3	-0,5
<i>Overige aanpassingen</i>		
Aanpassing overlevingsstafels	0,0	-1,1
Overgang naar correctiefactoren	-0,4	0,0
Toerekening interest aan technische voorziening	-0,4	-1,8
Mutatie risico deelnemers ³⁾	0,0	0,1
Overigen	-0,3	0,7
Totaal (d)	-1,1	-2,1
Totaal veranderingen (a+b+c+d)	0,2	4,6
Wegingseffecten ⁴⁾	0,0	-1,0
DEKKINGSGRAAD PER 31 DECEMBER	119,9	119,7

¹⁾ Hoewel het de strategische doelstelling is om het renterisico voor 100 procent van de verplichtingen af te dekken, zal deze afdekking nooit het gehele jaar zuiver zijn. De reden hiervan is onder andere gelegen in het feit dat de benodigde toekomstige kasstromen niet op 1 januari van het verslagjaar beschikbaar zijn, er deelnemersmutaties c.q. aanpassing van overlevingsgrondslagen plaatsvinden die invloed hebben op de toekomstige kasstromen en er in tactische zin kan worden afgeweken van de strategische hedge ratio. Deze afwijking heeft invloed op de dekkingsgraad.

²⁾ Doordat de verplichtingen worden gewaardeerd op de door DNB gepubliceerde RTS (3-maands middeling incl. UFR) en de renteafdekking geschiedt op werkelijke marktrente, ontstaat er in 2013 een negatief resultaat op renteafdekking.

³⁾ Door een verschuiving van de verhouding tussen de verplichtingen voor risico fonds en risico deelnemers, wordt de dekkingsgraad beïnvloed.

⁴⁾ Door de wijziging in de verhouding tussen het vermogen en de verplichtingen ten opzichte van de primo stand ontstaan rekenkundige effecten die wegingseffect worden genoemd.

HET VEREIST EIGEN VERMOGEN

Het Fonds heeft een reservetekort indien het niveau van het aanwezige eigen vermogen onder dat van het vereist eigen vermogen ligt. Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen heeft de wetgever een zestal (kern)factoren gedefinieerd waarmee de risico's waaraan het Fonds blootstaat worden gekwantificeerd. Daarnaast wordt –gelet op de vermogensbeheerstructuur- rekening gehouden met risico van actief beheer.

In de volgende tabel wordt, voor zowel de strategische als de feitelijke mix, een overzicht van deze factoren gegeven bij toepassing van de standaardtoets:

	2013 strategische mix		2013 feitelijke mix	
	€	%	€	%
TECHNISCHE VOORZIENINGEN VOOR REKENING PENSIOENFONDS VOLGENS JAARREKENING	598.528	100,0	598.528	100,0
VEREISTE BUFFERS:				
S1 Renterisico	13.005	2,2	13.347	2,2
S2 Risico zakelijke waarden	44.924	7,5	44.543	7,4
S3 Valutarisico	6.759	1,1	6.758	1,1
S4 Grondstoffenrisico	0	0,0	0	0,0
S5 Kredietrisico	4.623	0,8	4.661	0,8
S6 Verzekeringstechnisch risico	16.412	2,7	16.412	2,7
S10 Actief beheer risico	2.715	0,5	2.714	0,5
Diversificatie-effect	-32.094	-5,4	-32.633	-5,4
TOTAAL VEREIST EIGEN VERMOGEN	56.344	9,4	56.708	9,4
VEREIST EIGEN VERMOGEN (ART. 132 PENSIOENWET)	654.872	109,4	654.736	109,4
AANWEZIG EIGEN VERMOGEN (TOTAAL ACTIVA – SCHULDEN = PENSIOENVERMOGEN)	717.356		717.356	
SURPLUS	62.484		62.620	

De waarde van de eerste vijf risicofactoren is afhankelijk van de samenstelling van de beleggingen van het Fonds. Hoe beter de beleggingen aansluiten bij de toekomstige uitkeringen, des te lager is de waarde van de risicofactoren. De factoren zijn dan ook door middel van het beleggingsbeleid te beïnvloeden.

De zesde factor, het verzekeringstechnische risico, is afhankelijk van de deelnemerspopulatie van het Fonds. Het aantal en de gemiddelde leeftijd van de deelnemers spelen daarbij een rol. Deze factor is in mindere mate beïnvloedbaar.

De factor S10 betreft het actief beheer risico. Onder actief beheer worden afwijkende posities in de portefeuille verstaan die door portefeuillemanagers worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van een tracking error. Deze tracking error meet de mate van afwijking tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en het rendement op een benchmarkportefeuille. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hogere mate van actief risico.

Voor het bepalen van deze buffer is uitgegaan van de ex-post (dus achteraf) vastgestelde 36-maands tracking error, omdat deze het beste beeld geeft van de afwijking van het behaalde rendement ten opzichte van de benchmark. De ex-post tracking errors per fonds zijn aangeleverd door de fiduciair manager.

Het Fonds heeft ter afdekking van risico's bepaalde derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers op de volgende wijze rekening gehouden:

- De per balansdatum lopende valutatermijncontracten zijn onder S3 in mindering gebracht op het belegd vermogen in vreemde valuta.

Bij de berekening van de buffers past het Fonds de standaardmethode toe. Voor de samenstelling van de beleggingen is uitgegaan van de feitelijke mix.

BELEID EN RISICOBEBEER

Het Bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van de risico's voor het Fonds. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagenbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het Bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheren van de volgende belangrijkste (beleggings-)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van derivaten.

MARKTRISICO

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en omvat het prijs(koers)risico, valutarisico en het renterisico. De strategie van het Fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door AXA IM in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall-marktpositities worden periodiek gerapporteerd aan het Bestuur.

PRIJSRISICO

Prijsrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, dat wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling

hierop kan het prijsrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

Om meer inzicht te verkrijgen in de manier van bepaling van de waarde van de beleggingen, is onderstaand overzicht opgesteld. Hierin wordt voor de totale beleggingsportefeuille (voor risico fonds en voor risico deelnemers samen) per beleggingscategorie aangegeven hoe de waarde wordt bepaald.

2013	Genoteerde marktprijzen als basis voor de waardering		Geen genoteerde marktprijzen als basis voor de waardering		Totaal
	<i>Genoteerde marktprijzen in actieve markt (niveau 1)</i>	<i>Afgeleid van marktprijzen (niveau 2)</i>	<i>Onafhanke- lijke taxaties (niveau 3)</i>	<i>Overige geschikte waarderings- modellen en -technieken (niveau 3)</i>	
Vastgoed	-	16.338	11.054	-	27.392
Aandelen	-	101.021	-	18.596	119.617
Vastrentende waarden	-	538.245	-	-	538.245
Overige beleggingen	-	2.499	-	43.778	46.277
Liquide middelen	1.584	90	-	-	1.673
TOTAAL	1.584	658.193	11.054	62.374	733.205

2012	Genoteerde marktprijzen als basis voor de waardering		Geen genoteerde marktprijzen als basis voor de waardering		Totaal
	<i>Genoteerde marktprijzen in actieve markt (niveau 1)</i>	<i>Afgeleid van marktprijzen (niveau 2)</i>	<i>Onafhanke- lijke taxaties (niveau 3)</i>	<i>Overige geschikte waarderings- modellen en -technieken (niveau 3)</i>	
Vastgoed	-	18.733	12.426	-	31.159
Aandelen	-	107.280	-	15.071	122.351
Vastrentende waarden	-	512.536	-	-	512.536
Overige beleggingen	-	2.172	-	46.602	48.774
Liquide middelen	1.198	9.254	-	-	10.452
TOTAAL	1.198	649.975	12.426	61.673	725.272

Het Fonds belegt hoofdzakelijk in beleggingsfondsen, waarbij de onderliggende beleggingen gewaardeerd worden tegen marktprijzen. Vandaar dat ca. 90% van de portefeuille een grote mate van schattingszekerheid heeft.

De waardering van één vastgoedfonds is gebaseerd op de marktwaarde van de onderliggende onroerende goederen. Deze onroerende goederen worden periodiek door een onafhankelijke taxateur getaxeerd.

Tot slot wordt de waarde van de Private Equity fondsen en de waarde van het Hedge fonds gebaseerd op overige waarderingsmodellen en –technieken. Voor de Private Equity fondsen wordt de waarde bepaald door enerzijds de fair value van de onderliggende deelnemingen en anderzijds door de marktwaarde van de onderliggende investeringsfondsen.

De beleggingsportefeuille is onder paragraaf 5 en 6 nader toegelicht.

VALUTARISICO

Het totaalbedrag van niet in euro genoteerde beleggingsfondsen bedraagt ultimo 2013 circa 11,9 procent (2012: 4,4 procent) van de beleggingsportefeuille en is nagenoeg volledig tegen euro's afgedekt. De belangrijkste valuta daarin zijn USD, JPY en GBP. Het strategisch beleid van het Fonds is om alle valutaposities af te dekken, waarbij tijdelijk tactische beleidsruimte aanwezig is. Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten ca. € 2,5 mln. Het valutarisico wordt in onderstaande tabel weergegeven.

De beleggingen in vreemde valuta kunnen per categorie als volgt worden gespecificeerd:

	31 dec. 2013	31 dec. 2012
Aandelen	10.032	0
Vastrentende waarden	75.709	32.610*
Private Equity	1.245	0
Cash	5	15
TOTAAL	86.991	32.625

* In deze valutapositie zit de nog niet afgewikkelde verkoop van de beleggingscategorie Obligaties Opkomende Markten (USD)

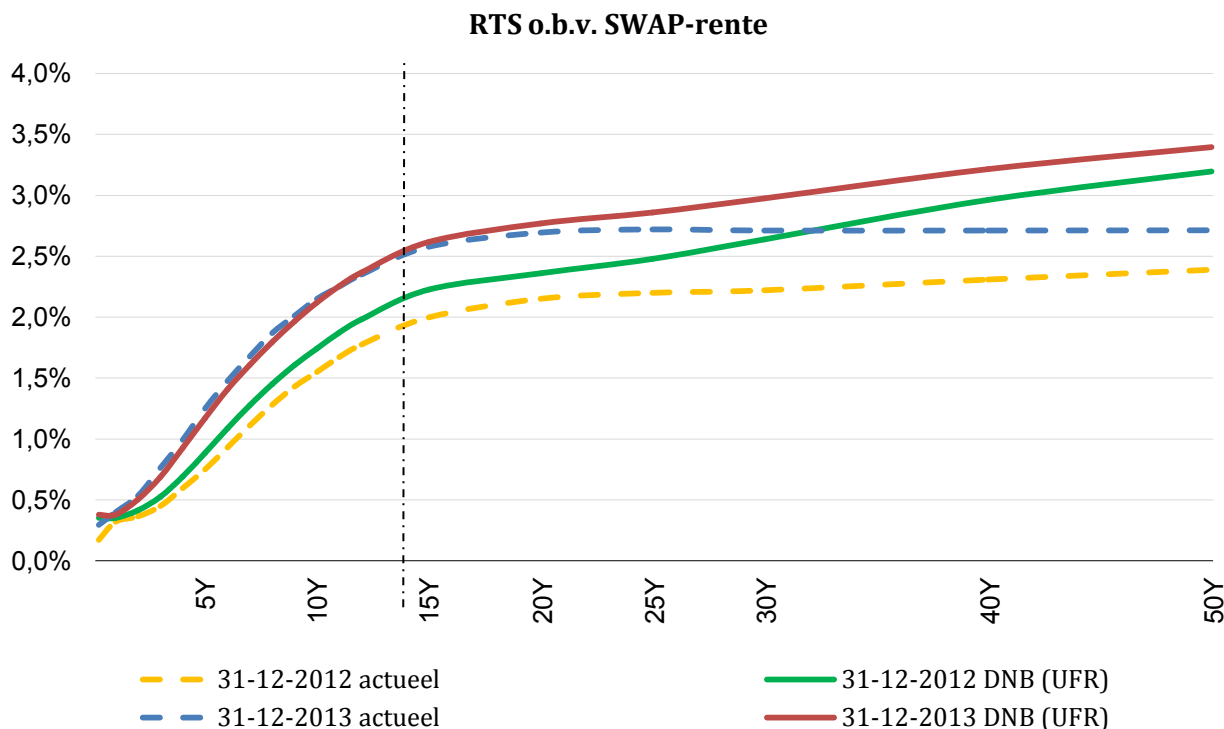
De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	31 dec. 2013 Nettopositie (voor) €	Valuta- derivaten €	31 dec. 2013 Nettopositie (na) €	31 dec. 2012 Nettopositie (na) €
EUR	643.715	129.599	773.314	802.422
GBP	3	-12.504	-12.501	-12.931
JPY	0	-8.776	-8.776	-7.837
USD	86.988	-105.820	-18.833	-40.997

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat voor onder meer JPY-, GBP- en USD-valutatermijncontracten zijn afgesloten. De netto positie doet vermoeden dat meer is afgedekt dan in vreemde valuta aanwezig is. Dit wordt verklaard doordat de onderliggende waarden van deze valuta zijn opgenomen in euro-genoteerde beleggingsfondsen.

RENTERISICO

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. De voorziening wordt berekend op basis van de zero swapcurve. Deze curve is in de onderstaande figuur voor een aantal data weergegeven:

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van duration. De duration is de (met de contante waarde van de toekomstige kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. Ultimo 2013 bedroeg de duration van het Fonds 14,2 jaar.

Zonder durationmatching is op balansdatum de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er zou derhalve sprake zijn van een zogenaamde 'duration mismatch'. Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het Fonds is gericht op het verkleinen van deze duration mismatch. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door het kopen van meer langlopende obligaties in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul), binnen de portefeuille kortlopende obligaties vervangen door langlopende obligaties, of door middel van renteswaps of swaptions. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het Fonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie, en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor). Hierdoor wordt de duration mismatch verkleind, maar het Fonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het Fonds aan de tegenpartij betaalt. Bij het afsluiten van swaps kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt en worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeits-, tegenpartij- en juridisch risico).

Het Fonds heeft de rentemismatch vanaf 17 oktober 2007 gehedged door middel van investering van een deel van het vermogen in een aantal duration funds (de zogeheten 'Horizon Funds'). Dit zijn fondsen met verschillende looptijden die beleggen in instrumenten zoals hierboven beschreven.

De rentegevoeligheid is in 2013 afgenomen doordat de rente is gestegen. Een liabilities duration van 14,2 betekent dat bij een daling van de kapitaalmarktrente met 1 procentpunt de waarde van de pensioenverplichtingen zal stijgen met circa 14,2 procentpunt. Deze stijging wordt naar rato van het afdekkingspercentage gecompenseerd door een vrijwel gelijke waardestijging van de Horizon Funds uit de DMP. Hierdoor is de invloed van renteveranderingen op de financiële positie van het Fonds beperkt. Doordat de pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op basis van een 3-maands middeling van de rente, waarbij rekening wordt gehouden met de UFR en de renteafdekking plaatsvindt op basis van de marktrente, blijft er een rentemismatch ontstaan. Bij volledige renteafdekking blijft er dus een verschil tussen de ontwikkeling op de verplichtingen en de ontwikkeling van het vermogen.

KREDIETRISICO

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het Fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het Fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars. Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het Fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het Fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door:

1. het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het Fonds;
2. het vragen van extra zekerheden, zoals collateral.

Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het Fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door de fiduciair manager van het Fonds, AXA IM, enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten. Hierdoor worden posities van het Fonds afgedekt door onderpand.

Aangezien de vastrentende portefeuille volledig bestaat uit beleggingsfondsen, is het niet mogelijk om de kredietwaardigheid van de onderliggende debiteuren te tonen in de vorm van 'ratings'. In plaats hiervan wordt een andere maatstaf voor kredietwaardigheid gegeven, de zogenaamde 'credit spread'. Deze maatstaf geeft de rentepremie aan boven de risicovrije rente die bedrijven over hun obligaties moeten betalen. In 2013 varieerde deze tussen de 69 en 133 basispunten.

Het tegenpartijrisico in de Duration Matching Portfolio is als volgt:

Tegenpartij	Rating	Bruto	Collateral	Netto
RBS	Moody's: A3 S&P: A- Fitch: A	126.496	-129.745	-3.249
Citibank	Moody's: Aa3 S&P: A- Fitch: A	20.519	-19.604	915
Credit Agricole	Moody's: Aa3 S&P: A Fitch: A+	5.874	-6.058	-184

LIQUIDITEITSRISICO

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het Fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de korte termijn. Het belangrijkste liquiditeitsrisico binnen het Fonds betreft het storten van collateral in het Horizon fund bij stijging van de rente. Dit risico wordt beheerst door in het strategisch en tactisch beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

VERZEKERINGSTECHNISCHE RISICO'S (ACTUARIËLE RISICO'S)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langleven, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Het langlevenrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico.

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening voor pensioenverplichtingen.

Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Per 31 december 2013 heeft het Fonds de sterftekanscorrectiefactoren geactualiseerd naar de nieuwe correctiefactoren op basis van het Mercer-2012 model met toepassing van 40 procent van inkomensklasse 'HoogMidden' en 60 procent van inkomensklasse 'Hoog'. Deze kosten bestaan enerzijds uit aanpassing van het model (€ 1.026) en anderzijds het aanpassen van de verhouding "Hoog"/"HoogMidden" van 50%/50% naar 60%/40% (788).

Het overlijdensrisico betekent dat het Fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor het Fonds geen volledige voorziening heeft getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Voor 2013 bedraagt het totaal van de risicokapitalen € 209 miljoen.

Het Fonds heeft het overlijdensrisico volledig herverzekerd bij een externe, onder toezicht van DNB staande verzekeringsmaatschappij.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het Fonds:

- een voorziening moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit. Voor dit risico worden jaarlijks kosten in rekening gebracht bij de ondernemingen door middel van een opslag van 2,5 procent op de doorsneepremie. In verband met het reglementaire recht op premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid, worden schadegevallen bepaald als de contante waarde van de toekomstige opbouw. In verband met het 2-jarige uitlooprisico is ultimo 2013 een Incurred but not reported (IBNR) voorziening gevormd ter grootte van de aan het premievrijstellingsrisico toegekende premie van 2012 en 2013 (€ 561);
- een arbeidsongeschiktheidspensioen moet toekennen. Voor dit risico brengt het Fonds jaarlijks een premie ad € 115 duizend bij de ondernemingen in rekening die vervolgens wordt toegevoegd aan de voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen. Er is een maximum gesteld aan deze voorziening, die gelijk is aan de contante waarde van de uitkeringen aan arbeidsongeschikten, vermeerderd met € 500 duizend. Indien de voorziening het maximum overschrijdt, vindt er premierestitutie plaats.

RISICO TOESLAGVERLENING (ACTUARIËLE RISICO'S)

Het Bestuur van het Fonds heeft de ambitie om toeslag te verlenen op de pensioenen van pensioengerechtigden en 'slapers'. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toezegging tot toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft zicht op de mate waarin toeslag kan worden verleend (ook wel aangeduid als de toeslagverleningsruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële waarde, in plaats van tegen de nominale rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze. De nominale rente kan worden verminderd met een bepaald (vast) percentage dat de streef-toeslagverlening op lange termijn weergeeft. Ook kan gebruik worden gemaakt van de verwachte loon- of prijsinflatie (afhankelijk van het toeslagverleningsreglement).

Ultimo 2013 bedraagt de reële dekkingsgraad 87,2 procent (2012: 82,6 procent). Dit betekent dat het Fonds niet de middelen voor toekomstige toeslagverlening volledig beschikbaar heeft.

CONCENTRATIERISICO

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2 procent van het balanstotaal uitmaakt.

In het algemeen geldt dat een concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Het Fonds heeft met een relatief groot aantal asset classes een goede spreiding van het belegd vermogen. Er wordt middels beleggingsfondsen belegd in zowel regio's als sectoren. In de onderstaande tabellen wordt een overzicht getoond van de posities in sectoren en landen in de beleggingsportefeuille.

Sectoren	Portfolio %	Benchmark %	Vershil %
Financials	22,0	22,6	-0,6
Info Tech	12,3	11,4	+0,9
Consumer Disc	11,1	11,0	+0,1
Industrials	10,0	10,2	-0,2
Energy	9,9	9,9	0,0
Consumer Staples	9,5	10,2	-0,7
Health Care	8,7	9,0	-0,3
Materials	7,1	7,2	-0,1
Telecom Service	5,7	5,2	+0,5
Utilities	3,7	3,3	+0,4

Landen	Portfolio %	Benchmark %	Vershil %
U.S.A.	30,1	29,9	+0,2
Verenigd Koninkrijk	11,3	11,2	+0,1
Frankrijk	5,2	5,1	+0,1
Duitsland	4,9	4,9	0,0
Japan	4,7	4,8	-0,1
Zwitserland	4,6	4,6	0,0
China	4,6	5,1	-0,5
Zuid Korea	4,4	4,2	+0,2
Brazilië	3,5	2,8	+0,7
Taiwan	2,9	3,0	-0,1
Overige landen	23,8	24,4	-0,6

PIIGS-landen	Portfolio %	Benchmark %	Vershil %
Portugal	0,1	0,1	0,0
Italië	1,2	1,2	0,0
Ierland	0,1	0,2	-0,1
Griekenland	0,1	0,1	0,0
Spanje	1,7	1,7	0,0

OVERIGE NIET-FINANCIËLE RISICO'S

OPERATIONEEL RISICO

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het Fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, etc. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het Bestuur door op hoofdlijnen kennis te nemen van onder andere de SSAE 16-rapportage van de fiduciair manager.

SYSTEEMRISICO

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het Fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het Fonds niet beheersbaar.

SPECIFIEKE FINANCIËLE INSTRUMENTEN (DERIVATEN)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het Bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het Fonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken. Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.

Gebruik kan worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- **Futures:** Dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het tactisch beleggingsbeleid. Tactisch beleggingsbeleid is slechts zeer beperkt mogelijk binnen de grenzen van het strategisch beleggingsbeleid.
- **Putopties op aandelen:** Dit betreft al dan niet beursgenoteerde opties waarmee het Fonds het neerwaartse koersrisico van de aandelenportefeuille kan beperken. Voor deze opties wordt bij de verwerving een premie betaald die onder meer afhankelijk is van het actuele koersniveau van de onderliggende index, de looptijd van de opties en de uitoefenprijs van de opties.
- **Valutatermijncontracten:** Dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- **Renteswaps:** dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het Fonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

BESTUURSRISICO

Onder het bestuursrisico wordt het risico verstaan, dat het bestuur op deelgebieden qua kennis tekort schiet, dit al dan niet veroorzaakt door onvoorziene bestuursvacatures. Dit risico wordt binnen de huidige opzet van het Fonds beheersbaar geacht, mede gezien opleidingstrajecten voor bestuursleden, inschakeling van adviseurs op gebied van vermogensbeheer, actuariële onderwerpen en verslagleggingsonderwerpen. Opleidingstrajecten maken onderdeel uit van een programma van permanente educatie voor alle bestuursleden o.a. door de organisatie van studiedagen waarbij nieuwe ontwikkelingen op pensioengebied aan de orde komen.

6 BELEGGINGEN VOOR RISICO PENSIOENFONDS

	Vast- goed beleg- gingen	Aan- delen	Vast- rentende waarden	Deri- vaten	Overige beleg- gingen	Depo- sito's / Liquide middelen	Totaal
STAND PER 1 JANUARI 2012	20.576	106.137	435.776	-1.524	58.291	29.586	648.842
Aankopen/verstrekkingen	14.141	100.171	162.473	1.526	8.414	0	286.725
Verkopen/aflossingen	0	-102.300	-147.984	0	-21.974	0	-272.258
Overige mutaties ¹⁾	-11	-151	-613	-6	-58	-28.400	-29.239
Waarderingsverschillen en verkoopresultaten	-3.870	17.224	66.722	2.153	1.445	0	83.674
STAND PER 31 DECEMBER 2012	30.836	121.081	516.374	2.149	46.118	1.186	717.744
Aankopen/verstrekkingen	605	26.377	222.308	0	0	0	249.290
Verkopen/aflossingen	-1.814	-42.937	-179.473	-6.693	-5.334	0	-236.251
Overige mutaties ¹⁾	-55	-215	-916	-3	-82	379	-892
Waarderingsverschillen en verkoopresultaten	-2.512	13.859	-26.491	7.016	2.545	0	-5.583
STAND PER 31 DECEMBER 2013	27.060	118.165	531.802	2.469	43.247	1.565	724.308

¹⁾ De hoogte van de post Overige mutaties wordt beïnvloed doordat het belegd vermogen onderverdeeld is naar beleggingen voor risico Pensioenfondsen en beleggingen voor risico deelnemers.

Het Fonds heeft geen beleggingen in de eigen onderneming, behoudens de vordering op de onderneming in het kader van de afstemming van de rekening-courant. Deze vordering bedraagt minder dan 5% van de totale beleggingsportefeuille en is gespecificeerd onder '9 Vorderingen en overige activa'.

Het Fonds belegt voornamelijk in beleggingsfondsen. De managers van deze fondsen beleggen in aandelen, vastrentende waarden, derivaten en overige beleggingen. Een middel voor de fondsmanagers om extra rendement op deze fondsen te realiseren, is 'securities lending'. Dit betekent dat fondsmanagers de onderliggende effecten tegen een vooraf vastgestelde vergoeding kunnen uitlenen aan derden. De opbrengsten die hieruit voortvloeien zijn verdisconteerd in de Net Asset Value. Ultimo 2013 bedroeg het uitstaande bedrag aan securities lending ca. € 4,3 mln. De ontvangen vergoeding hiervoor wordt volledig geherinvesteerd binnen het betreffende beleggingsfonds.

VASTGOEDBELEGGINGEN	2013	2012
Indirect vastgoed (participaties in beleggingsfondsen)	27.060	30.836
STAND PER 31 DECEMBER	27.060	30.836

De beleggingsfondsen AXA Immosolutions en AXA Immoselect waarin het Fonds participeert, zijn in liquiditeitsproblemen doordat een groot aantal investeerders wil uittreden. Om hieraan tegemoet te komen, is het management van betreffende fondsen genooddakt om onroerend goed te verkopen. Als gevolg van deze noodzakelijke verkoop voorziet dit fonds een verkoopopbrengst beneden de NAV. Hoewel pas bij verkoop zal blijken welke afwaarderingen er hebben plaatsgevonden, neemt het Fonds al een voorschot op deze mogelijke afwaarderingen. Per

balansdatum hanteert het Fonds daarom voor het AXA Immoselect fonds de koers die op de secundaire markt tot stand komt. Deze koers ligt ultimo 2013 ca. 40 procent lager dan de officiële NAV. Voor het AXA Immosolution fonds dient vooralsnog de officiële NAV te worden aangehouden aangezien dit fonds niet op een secundaire markt wordt verhandeld.

AANDELEN	2013	2012
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen	118.165	121.081
STAND PER 31 DECEMBER	118.165	121.081

VASTRENTENDE WAARDEN	2013	2012
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen	531.802	516.374
STAND PER 31 DECEMBER	531.802	516.374

DERIVATEN	2013	2012
Valutaderivaten	2.469	2.149
STAND PER 31 DECEMBER	2.469	2.149

OVERIGE BELEGGINGEN	2013	2012
Overige beleggingen (o.a. beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde fondsen, trackers)	43.247	46.118
STAND PER 31 DECEMBER	43.247	46.118

7 BELEGGINGEN VOOR RISICO DEELNEMERS

	Vast- goed beleg- gingen	Aan- delen	Vast- rentende waarden	Deri- vaten	Overige beleg- gingen	Depo- sito's / Liquide middelen	Totaal
STAND PER 1 JANUARI 2012	196	1.011	4.149	-15	555	282	6.178
Aankopen/verstrekkingen	145	1.028	1.668	16	86	0	2.943
Verkopen/aflossingen	0	-1.050	-1.519	0	-226	0	-2.795
Overige mutaties	11	151	613	6	58	-270	569
Waarderingsverschillen en verkoopresultaten	-29	130	505	16	11	0	633
STAND PER 31 DECEMBER 2012	323	1.270	5.416	23	484	12	7.528
Aankopen/verstrekkingen	7	324	2.731	0	0	0	3.062
Verkopen/aflossingen	-22	-527	-2.205	-82	-66	0	-2.902
Overige mutaties ¹⁾	55	215	916	3	82	7	1.278
Waarderingsverschillen en verkoopresultaten	-31	170	-325	86	31	0	-69
STAND PER 31 DECEMBER 2013	332	1.452	6.533	30	531	19	8.897

¹⁾ De hoogte van de post Overige mutaties wordt beïnvloed doordat het belegd vermogen onderverdeeld is naar beleggingen voor risico Pensioenfondsen en beleggingen voor risico deelnemers.

Het Fonds heeft geen beleggingen in de eigen onderneming, behoudens de vordering op de onderneming in het kader van de afstemming van de rekening-courant. Deze vordering bedraagt minder dan 5% van de totale beleggingsportefeuille en is gespecificeerd onder '9 Vorderingen en overige activa'.

VASTGOEDBELEGGINGEN	2013	2012
Indirect vastgoed (participaties in beleggingsfondsen)	332	323
STAND PER 31 DECEMBER	332	323

AANDELEN	2013	2012
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen	1.452	1.270
STAND PER 31 DECEMBER	1.452	1.270

VASTRENTENDE WAARDEN	2013	2012
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen	6.533	5.416
STAND PER 31 DECEMBER	6.533	5.416

DERIVATEN	2013	2012
Valutaderivaten	30	23
STAND PER 31 DECEMBER	30	23

OVERIGE BELEGGINGEN	2013	2012
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen	531	484
STAND PER 31 DECEMBER	531	484

8 HERVERZEKERINGSDEEL TECHNISCHE VOORZIENINGEN

	2013	2012
Stand per 31 december	3.185	3.536
STAND PER 31 DECEMBER	3.185	3.536

Als onderdeel van de reglementaire pensioenen zijn door (rechtsvoorgangers van) Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor een aantal verzekerden van het Fonds in het verleden pensioenaanspraken ondergebracht bij Levensverzekeringsmaatschappijen. Deze pensioenaanspraken zijn niet aan het Fonds overgedragen. De uitkeringen worden na ingang aan het Fonds overgemaakt.

9 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	2013	2012
Vorderingen uit hoofde van herverzekering	99	187
Vordering op aangesloten ondernemingen	416	2.220
Vorderingen uit af te wikkelen beleggingstransacties	0	15.384
Coupon- / dividendbelasting	0	1
Overige vorderingen	13	22
STAND PER 31 DECEMBER	528	17.814

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar. De vordering op de aangesloten ondernemingen betreft nog te betalen premies en overige financiële transacties en bedragen minder dan 5% van de totale beleggingsportefeuille van het Fonds.

10 OVERIGE ACTIVA

	2013	2012
Liquide middelen	1.003	1.043
STAND PER 31 DECEMBER	1.003	1.043

11 STICHTINGSKAPITAAL EN RESERVES

ALGEMENE RESERVE	2013	2012
STAND PER 1 JANUARI	120.153	89.661
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-1.325	30.492
STAND PER 31 DECEMBER	118.828	120.153

SOLVABILITEIT	2013	2012
Minimaal Vereist eigen vermogen	623.202	634.209
Vereist eigen vermogen	654.872	669.088

De dekkingsgraad van het Fonds bedraagt 119,9 procent (2012: 119,7 procent). Volgens de normen van de toezichthouder DNB bedraagt het vereist vermogen 109,4 procent, zodat het Fonds geen reservetekort heeft. Het minimaal vereist vermogen bedraagt 104,1 procent, zodat het Fonds geen dekkingstekort heeft.

12 TECHNISCHE VOORZIENINGEN

	2013	2012
Technische Voorzieningen eigen rekening, t.w.:		
- Voorziening basisregelingen	591.189	600.630
- Voorziening flexibele overbruggingsregeling	5.451	6.558
- Voorziening bijkomende lasten FO	1.180	1.379
STAND PER 31 DECEMBER	597.820	608.567
Herverzekeringsdeel Technische Voorzieningen	3.185	3.536
STAND PER 31 DECEMBER	601.005	612.103
Overige Technische Voorzieningen:		
Voorziening voor arbeidsongeschiktheidspensioen	708	664
STAND PER 31 DECEMBER	708	664
TOTAALSTAND PER 31 DECEMBER	601.713	612.767

De mutatieoverzichten voor Technische Voorziening eigen rekening zijn als volgt:

	2013	2012
STAND PER 1 JANUARI	608.567	554.799
Toevoeging pensioenopbouw	13.934	14.864
(Overige) toeslagen	9.544	4.810
Rentetoevoeging	2.170	8.663
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-22.719	-20.398
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-816	-768
Wijziging marktrente	-16.495	41.642
Saldo van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten	727	11
Overige mutaties	1.114	-524
Aanpassing correctiefactoren	1.794	0
Aanpassing overlevingstafels	0	5.468
STAND PER 31 DECEMBER	597.820	608.567

Ultimo boekjaar bedraagt de gemiddeld gewogen discontovoet 2,66 procent.

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

De Technische Voorziening basisregelingen is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld:

	2013	2012
Actieve deelnemers	228.092	256.047
Pensioengerechtigden	310.309	289.081
Gewezen deelnemers	52.788	55.502
BRUTO TECHNISCHE VOORZIENING	591.189	600.630

De Technische Voorziening flexibele overbruggingsregeling is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld:

	2013	2012
Actieve deelnemers	4.599	5.028
Pensioengerechtigden	153	639
Gewezen deelnemers	699	891
BRUTO TECHNISCHE VOORZIENING	5.451	6.558

Er is geen sprake van een financieringsachterstand ten aanzien van de Technische Voorzieningen.

Naar hun aard hebben de Technische Voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter. De Technische Voorziening elders verzekerde pensioenverplichtingen heeft het volgende verloop.

	2013	2012
STAND PER 1 JANUARI	3.536	3.534
Mutatie	-351	2
STAND PER 31 DECEMBER	3.185	3.536

De mutatieoverzichten voor de overige Technische Voorzieningen (voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen) zijn als volgt:

	2013	2012
STAND PER 1 JANUARI	664	567
Premie	115	115
Interest	55	54
Uitkeringen	-52	-72
Restitutie	-74	0
Overige mutaties	0	0
STAND PER 31 DECEMBER	708	664

De voorziening arbeidsongeschiktheidspensioen is minimaal gelijk aan de contante waarde van de reeds ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen. Deze contante waarde is per 31 december 2013 gelijk aan € 208 duizend. Tevens is er een maximum gesteld aan deze voorziening, die gelijk is aan eerdergenoemde contante waarde vermeerderd met € 500 duizend.

KORTE BESCHRIJVING VAN DE PENSIOENREGELINGEN VAN TOEPASSING IN VERSLAGJAAR

Pensioenregeling voor de werknemers van een aantal aan Cosun gelieerde ondernemingen of werkmaatschappijen die reeds vóór 1 januari 2011 deelnemer van het Fonds waren.

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een combinatie van een basispensioenregeling en een collectieve pensioenspaarregeling.

Onder de basisregeling vallen: een eindloonregeling voor het vaste pensioensalaris en een geïndexeerde middelloonregeling voor het variabele salaris.

Onder de collectieve spaarregeling valt een premieregeling die gebaseerd is op een per deelnemer leeftijdsafhankelijke premie.

Alle geldende regelingen zijn gebaseerd op een pensioenleeftijd van 65 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,75 procent van de in dat jaar geldende (gemaximeerde) pensioengrondslag. Boven de gemaximeerde pensioengrondslag wordt 1 procent per jaar opgebouwd. De pensioengrondslag is gelijk aan 12 maandsalarissen, vermeerderd met vakantietoelage en resultaatuitkering en een eventueel geldende vaste toeslag, onder aftrek van een franchise (2013: € 19.149,-). De pensioengrondslag voor het variabele salaris bestaat uit een aantal in het reglement omschreven salariscomponenten. De bijdrage voor de beschikbare premieregeling bestaat uit een per deelnemer leeftijdsafhankelijke premie die wordt toegepast op de in het reglement gedefinieerde pensioengrondslagen. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Tevens bestaat er recht op

(tijdelijk) partnerpensioen en wezenpensioen. Deelname aan de regeling is mogelijk vanaf de leeftijd van 21 jaar. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de basisregeling als een uitkeringsovereenkomst. De collectieve spaarregeling kwalificeert als een premieovereenkomst.

Pensioenregeling voor de voormalige Stichting Pensioenfonds Suiker 2007

De hoofdregeling betreft een middelloonregeling. Daarnaast gelden er nog enkele aflopende regelingen welke kunnen worden gekenmerkt als overgangsregelingen, waaronder een eindloonregeling en flexibele overbruggingsregeling voor deelnemers die geboren zijn vóór 1 januari 1950.

Het reglement van de middelloonregeling bevat toezeggingen van ouderdomspensioen ingaande op de leeftijd van 65 jaar, partnerpensioen, tijdelijk partnerpensioen en wezenpensioen. Het reglement is van toepassing voor deelnemers die vanaf 1 januari 2006 in dienst van de aangesloten onderneming zijn getreden en voor deelnemers geboren ná 1949 die vóór 1 januari 2006 aan de Algemene Pensioenregeling van Stichting Pensioenfonds CSM Suiker deelnamen. Voor de berekening van de pensioenaanspraken wordt een pensioengrondslag vastgesteld. Dit gaat als volgt:

- Het pensioengevend salaris is gelijk aan het in het voorafgaande kalenderjaar verdiende jaarinkomen inclusief CAO-toeslagen en exclusief variabele inkomensbestanddelen.
- De franchise is per 1 januari 2013 gelijk aan € 13.227,-. Jaarlijks per 1 januari daaropvolgend wordt de franchise aangepast met de loonindex zoals deze bij de werkgever in het voorafgaande jaar is toegekend. Indien in enig jaar de aldus tot stand gekomen franchise de wettelijke minimale franchise, te weten 10/7 maal de AOW-uitkering voor een gehuwde waarvan de partner 65 jaar of ouder is te vermeerderen met de vakantietoelage (2013: € 13.045,-), niet overschrijdt, is de wettelijke minimale franchise van toepassing.

De pensioengrondslag is vervolgens gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise.

De jaarlijkse opbouw ouderdomspensioen is gelijk aan 2,25 procent per dienstjaar, van de voor dat deelnemersjaar geldende pensioengrondslag. Het partnerpensioen (op opbouwbasis) is gelijk aan 70 procent van het ouderdomspensioen. Het tijdelijk partnerpensioen is gelijk aan 30 procent van het ouderdomspensioen en het wezenpensioen is gelijk aan 14 procent van het ouderdomspensioen (28 procent voor volle wezen). Het partnerpensioen voor deelnemers wordt bij overlijden voor de pensioendatum, afgeleid van het in uitzicht gestelde ouderdomspensioen.

TOESLAGVERLENING

Het toeslagbeleid voor de inactieven kan als volgt worden verwoord.

De toeslagverlening op de pensioenrechten en pensioenaanspraken van niet-actieven wordt jaarlijks vastgesteld door het Bestuur van het Fonds. Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De toeslagverlening in een jaar is voorwaardelijk en is mede afhankelijk van de hoogte en toekomstige ontwikkeling van de dekkingsgraad. De maatstaf voor de toeslagverlening bedraagt maximaal de stijging van de consumentenprijsindex (CPI) zoals vastgesteld door het CBS.

Er is geen recht op toekomstige toeslagverlening. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst toeslag wordt verleend. Het Fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagverlening. Toeslagverlening wordt uit beleggingsopbrengsten gefinancierd.

Samenvattend kan worden gesteld dat het toeslagbeleid voor pensioengerechtigden en ‘slapers’ te typeren is conform categorie D1 van de toeslagenmatrix zoals gepubliceerd door DNB in de beleidsregel toeslagenmatrix van 26 februari 2007. Dit houdt in dat:

- toeslagverlening voorwaardelijk is;
- toezegging zoveel mogelijk gekoppeld wordt aan de prijsontwikkeling;
- er geen reserve wordt aangehouden voor toekomstige toeslagverlening;
- toeslagverlening gefinancierd wordt uit overrendementen.

Het toeslagbeleid voor actieven kan als volgt worden verwoord.

Jaarlijks op 1 januari, worden de tot die datum opgebouwde pensioenaanspraken in de middelloonregeling onvoorwaardelijk geïndexeerd met de Cosun-loonindex, zoals van toepassing voor betrokken deelnemers. Deze toeslagverlening valt onder de toeslagcategorie F2 van de toeslagenmatrix zoals gepubliceerd door DNB.

Inzake het pensioenspaarkapitaal vindt jaarlijks aan het eind van het jaar (of op een eerder moment bij aanwending of overdracht van het pensioenkapitaal) een rendementsbijschrijving plaats over het alsdan verzekerde pensioenspaarkapitaal op basis van het netto vijfjaarsgemiddelde beleggingsrendement van het Fonds.

INHAALTOESLAGEN

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het recente verleden (3 jaar) niet voor 100 procent is geïndexeerd.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagverlening.

	Toegekende toeslag %	Volledige toeslag %	Vershil %
Per 1 januari 2014	0,94	1,56	-0,62
Per 1 januari 2013	2,65	2,91	-0,26
Per 1 januari 2012	1,59	2,61	-1,02

13 VOORZIENINGEN VOOR RISICO DEELNEMERS

VOORZIENING COLLECTIEF PENSIOENSPAREN	2013	2012
Stand per 1 januari	7.528	6.178
Premie	1.672	1.488
Uitkeringen en onttrekkingen	-920	-661
Overgedragen pensioenverplichtingen	-18	0
Rendementstoevoeging	573	569
Vrijval administratiekosten	-41	-41
Overgenomen pensioenverplichtingen	160	6
Overige mutaties	-57	-11
STAND PER 31 DECEMBER	8.897	7.528

Over het kapitaal van de regeling collectief pensioensparen vindt jaarlijks op 31 december of bij eerdere aanwending een rendementbijschrijving plaats op basis van het vijfjaars netto gemiddelde Fondrendement. Het totaal van de individuele spaarsaldi vormt de voorziening collectief pensioensparen.

14 LANGLOPENDE SCHULDEN

LANGLOPENDE SCHULD TER FINANCIERING OVERGANGSREGELING	2013	2012
Stand per 1 januari Toename	6.076 796	5.090 986
STAND PER 31 DECEMBER	6.872	6.076

Per 1 januari 2006 is in de pensioenregeling van het Fonds een overgangsregeling opgenomen. Binnen deze regeling wordt voor een gesloten groep deelnemers onder voorwaarden extra pensioen over de achterliggende deelnemersjaren ingekocht. Het recht op toezegging ontstaat evenwel pas na 15 jaar of bij eerder pensioneren vanuit actieve dienst. Bij vroegtijdig vertrek bij de onderneming komt de toezegging te vervallen.

De aanspraken die in de toekomst worden toegekend zullen gelijkmatig worden gefinancierd. De aangesloten ondernemingen zullen daartoe in de komende jaren bij vooruitbetaling jaarlijks een dotatie aan het Fonds doen. Het Fonds neemt in dit kader aan de passivazijde van de balans een langlopende schuld aan de aangesloten ondernemingen op. De schuld is aan het eind van ieder boekjaar gelijk aan het n/m -de deel van de som van de overgangsrechten voor de deelnemers. Hierbij is n de tijd gelegen tussen 1 januari 2006 en de balansdatum en m de gemiddelde verwachte lengte van de periode tussen 1 januari 2006 en het moment waarop het extra kapitaal wordt toegekend aan de deelnemers voor wie per de balansdatum nog sprake is van een voorwaardelijke toezegging.

Het Fonds betaalt aan de aangesloten onderneming jaarlijks op 31 december over de openstaande schuld een rentevergoeding op basis van het vijfjaarsgemiddelde netto rendement. Zodra een deelnemer vanuit actieve dienst pensioneert of de einddatum van de toezegging (31 december 2020) wordt bereikt, wordt het extra kapitaal toegekend. Op dat moment wordt een overeenkomstig deel van de schuld als premie aangemerkt ter financiering van de kapitaalstorting onder gelijktijdige verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen.

De aangesloten ondernemingen stellen jaarlijks een zodanig aanvullend bedrag ter beschikking dat de resulterende schuld ultimo boekjaar gelijk is aan het beschreven n/m -de niveau, vastgesteld voor dat moment.

Ultimo 2013 bedroeg de bruto gekapitaliseerde waarde van de pensioenaanspraken € 11,2 miljoen. De gemiddelde verwachte lengte van de periode tussen 1 januari 2006 en het moment van toekenning bedroeg 12,99 jaren. Volgens de beschreven systematiek dient het niveau van de langlopende schuld per 31 december 2013 gelijk te zijn aan € 6,9 miljoen. Dit bedrag komt, onder aftrek van de rentevergoeding die het Fonds verschuldigd is over het openstaande bedrag ad € 442 duizend voor rekening van de aangesloten ondernemingen.

Het Fonds is met de aangesloten ondernemingen overeengekomen dat deze jaarlijks een koopsom ter grootte van 4 procent van het netto beschikbaar gestelde bedrag aan het Fonds beschikbaar stellen, als bijdrage in de kosten voor de inrichting en de administratie van de overgangsregeling. De koopsom is per 31 december 2013 vastgesteld op € 42 duizend.

15 OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA

	2013	2012
Schulden aan de aangesloten ondernemingen	288	0
Uitkeringen	97	86
Belastingen en premies sociale verzekeringen	680	566
Adviseurs en controleurs	462	155
Schulden uit hoofde van herverzekering	0	0
Overige schulden	84	334
STAND PER 31 DECEMBER	1.611	1.141

Alle schulden hebben een resterende looptijd korter dan één jaar.

16 NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Per balansdatum bestaan de volgende investerings- en stortingsverplichtingen (zogenaamde voorbeleggingen):

	2013	2012
Private equity	8.916	11.324
TOTAAL	8.916	11.324

17 PREMIEBIJDRAGEN (VAN WERKGEVER EN WERKNEMERS)

	2013	2012
Werkgeversgedeelte	15.320	16.648
Werknemersgedeelte	0	0
TOTAAL	15.320	16.648

Het werkgeversgedeelte van de premiebijdragen is inclusief de ontvangen premie van Stichting FVP en exclusief premie afkomstig uit de Technische Voorziening FO voor pensioenopbouw tijdens de FO-uitkering.

De kostendekkende premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet en de feitelijke premie zijn als volgt:

	2013	2012
Kostendekkende premie	15.442	16.838
Feitelijke premie	15.442	16.838

De feitelijke en kostendekkende premie bevat de premie afkomstig uit de Technische Voorziening FO voor pensioenopbouw tijdens de FO-uitkering, maar is exclusief de ontvangen premie van Stichting FVP.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2013	2012
Nominale pensioeninkoop	13.725	14.776
Kostenopslag	372	377
Solvabiliteitsopslag	1.345	1.685
TOTAAL	15.442	16.838

18 PREMIEBIJDRAGEN RISICO DEELNEMERS

	2013	2012
Premie collectief Pensioensparen	1.672	1.488
TOTAAL	1.672	1.488

19 BELEGGINGSRESULTATEN RISICO PENSIOENFONDS

2013

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	2.093	-2.512	-54	-473
Aandelen	0	13.859	-236	13.623
Vastrentende waarden	864	-26.491	-1.060	-26.687
Derivaten (valuta)	0	7.016	-5	7.011
Overige beleggingen	0	2.545	-86	2.459
Liquide middelen	-44	0	-3	-47
TOTAAL	2.913	-5.583	-1.444	-4.114

2012

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	2.570	-3.870	-56	-1.356
Aandelen	45	17.224	-217	17.052
Vastrentende waarden	0	66.722	-928	65.794
Derivaten (valuta)	0	2.153	-4	2.149
Overige beleggingen	0	1.445	-82	1.363
Liquide middelen	-52	0	-2	-54
TOTAAL	2.563	83.674	-1.289	84.948

Ter toelichting geldt dat onder “Kosten van vermogensbeheer” alleen kosten worden vermeld die betrekking hebben op de uitbesteding van het vermogensbeheer aan de fiduciair manager respectievelijk de kosten van de custodian en de externe adviseur. Onder deze kosten vallen onder meer: advies m.b.t. structurering van de strategische beleggingsportefeuille, risicomanagement, rapportages, bewaren van effecten en het meten van de beleggingsresultaten.

De kosten die in de beleggingsfondsen worden gemaakt, zijn begrepen in de NAV van de betreffende fondsen. Dit betreffen kosten gerelateerd aan het beheren van deze fondsen, zoals management- en prestatievergoedingen, administratiekosten en distributiekosten. Een inschatting geeft aan dat de omvang van deze kosten in 2013 ca. 0,6% van het gemiddeld belegd vermogen bedroeg. In deze kosten zijn transactiegerelateerde kosten niet opgenomen.

20 BELEGGINGSRESULTATEN RISICO DEELNEMERS**2013**

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	26	-31	-1	-6
Aandelen	0	170	-3	167
Vastrentende waarden	11	-325	-13	-327
Derivaten	0	86	0	86
Overige beleggingen	0	31	-1	30
Liquide middelen	-1	0	0	-1
TOTAAL	36	-69	-18	-51

2012

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	19	-29	0	-10
Aandelen	0	130	-2	128
Vastrentende waarden	0	505	-7	498
Derivaten	0	16	0	16
Overige beleggingen	0	11	-1	10
TOTAAL	19	633	-10	642

21 OVERIGE BATEN

	2013	2012
Interest overige	1	2
Interest aangesloten ondernemingen	0	0
Herverzekering ouderdomspensioen	248	258
Herverzekering nabestaandenpensioen	155	243
Herverzekering wezenpensioen	3	2
Afkoopsom herverzekering	0	0
Ontvangen UWV-uitkeringen	37	46
Schenking SUHA	0	3.585
Andere baten	51	143
TOTAAL	495	4.279

22 PENSIOENOPBOUW

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

23 TOESLAGVERLENING

Het Fonds streeft er naar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken van gewezen deelnemers jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagverlening bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening over de achterliggende 3 jaar kan in principe worden ingehaald.

24 RENTETOEVOEGING TECHNISCHE VOORZIENINGEN

De pensioenverplichtingen per 1 januari 2013 zijn opgerent met de technisch benodigde interest op basis van 0,351 procent éénjaars rente.

25 ONTTREKKING UIT VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN VOOR PENSIOENUITKERINGEN

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

26 ONTTREKKING UIT TECHNISCHE VOORZIENINGEN VOOR PENSIOENUITVOERINGSKOSTEN

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

27 WIJZIGING MARKTRENT

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

28 OVERGENOMEN EN OVERGEDRAGEN PENSIOENVERPLICHTINGEN

In het verslagjaar worden de werkelijk overgenomen en overgedragen individuele waardeoverdrachten actuariael berekend en opgenomen als mutaties in de voorziening pensioenverplichtingen.

29 OVERIGE MUTATIES IN DE TECHNISCHE VOORZIENINGEN

	2013	2012
Dotatie voorziening overlevingstafels	0	-5.468
Aanpassing correctiefactoren	-1.794	0
Sterfte	164	1.074
Arbeidsongeschiktheid	-282	79
Overige technische grondslagen	38	-76
Mutaties	-1.035	-554
TOTAAL	-2.909	-4.945

30 MUTATIE VOORZIENING RISICO VOOR DEELNEMERS

	2013	2012
Toevoegingen	-1.672	-1.488
Onttrekkingen	920	661
Rendementsbijschrijving	-573	-570
Overige	-44	47
TOTAAL	-1.369	-1.350

31 PENSIOENUITKERINGEN

	2013	2012
Ouderdomspensioen	-17.735	-15.589
Partnerpensioen	-5.311	-5.141
Wezenpensioen	-41	-42
Invaliditeitspensioen	-52	-72
Afkopen	-3	-8
Vergoedingen ZVW-bijdrage	-25	-37
TOTAAL	-23.167	-20.889

32 PENSIOENUITVOERINGSKOSTEN

	2013	2012
Personeelskosten	-269	-240
Bestuurskosten	-70	-58
Accountantskosten	-39	-49
Actuariële controle- en advieskosten	-345	-245
Bijdrage werkgever t.b.v. spaarmodule	42	47
Contributies en bijdragen	-56	-35
Rapportagekosten	-8	-4
TOTAAL	-745	-584

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat aan het Fonds in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd.

De actuariële controle- en advieskosten zijn in 2013 sterk gestegen door de diverse extra werkzaamheden ten behoeve van het in uitvoering nemen van de nieuwe pensioenregeling.

33 AANTAL PERSONEELSLEDEN

Bij het Fonds zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever. De hieraan verbonden kosten bedragen € 269 duizend (2012: € 240 duizend) en worden doorbelast aan het Fonds.

Door (langdurige) ziekte is in 2013 extra personeel ingeleend. Dit heeft de personeelskosten in 2013 laten stijgen met € 17 duizend.

34 BEZOLDIGING BESTUURDERS

De bezoldiging aan bestuurders en leden van de overige organen tezamen bedraagt € 42 duizend (2012: € 45 duizend) en is verantwoord onder de bestuurskosten van toelichting 32 Pensioenuitvoeringskosten.

35 SALDO OVERDRACHT VAN RECHTEN

	2013	2012
Inkomende waardeoverdrachten	1.019	46
Uitgaande waardeoverdrachten	-217	-20
TOTAAL	802	26

Waardeoverdracht betreft de ontvangst van of overdracht van de contante waarde van tot de ontslagdatum opgebouwde premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, aan een pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

36 OVERIGE LASTEN

	2013	2012
Premies herverzekering overlijdensrisico	-449	-443
Premies herverzekering vorig boekjaar	0	0
Interest aangesloten ondernemingen	-422	-407
TOTAAL	-871	-850

37 BELASTINGEN

De activiteiten van het Fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Breda, 12 juni 2014

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun
Het Bestuur

A.P.J. Damen	Bestuurslid
A.J. van Dienst	Secretaris
W.P.C. van den Nieuwenhof	Voorzitter
W.P.A. Pirée	Bestuurslid
O.A. van Rheenen	Bestuurslid
J. Scheper	Bestuurslid
P.W.M. van Veldhoven	Bestuurslid
J.P.M. Vriends	Plv. secretaris
T.A. van de Werken	Plv. voorzitter

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het Fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het Bestuur stelt voor het saldo van baten en lasten te onttrekken aan de algemene reserve.

Gebeurtenissen na balansdatum

Toeslagverlening

Het Bestuur heeft na balansdatum besloten om de pensioenrechten en pensioenaanspraken van de inactieven per 1 januari 2014 gedeeltelijk te indexeren. Op basis van de dekkingsgraad en het financiële beleidskader van het Fonds, heeft het Bestuur besloten om de pensioenuitkeringen met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2014 met 0,94 procent te verhogen.

Daarnaast heeft het Bestuur besloten de toeslagverlening voor actieven, voor het gedeelte dat niet gedekt wordt door de garantieregeling en derhalve door de premiebetaling, vast te stellen op 1,41 procent. De koopsom die hiermee gemoeid is komt direct ten laste van het pensioenfonds. De totale indexatie van actieven komt hiermee uit op 3,41 procent.

De dekkingsgraad na toepassing van deze indexatiebesluiten, daalt van 119,9% naar 118,4%.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun te Breda is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2013.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het Minimaal Vereist Eigen Vermogen en het Vereist Eigen Vermogen toereikend zijn vastgesteld en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegeven verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, in overeenstemming met de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk Vereist Eigen Vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 137 in verband met het niet voldoen aan de consistentie-eis. Dit betekent ondermeer dat, voorzover ik heb kunnen nagaan, geen sprake is van een consistent geheel tussen de gewekte verwachtingen, de financiering en de realisatie van de voorwaardelijke toeslagen. Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun dient naar aanleiding van de aanpassing van de pensioenregeling en het toeslagbeleid een consistentietoets uit te voeren.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amstelveen, 12 juni 2014

Drs. E.L. van den Doel AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Het Bestuur van Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2013 van Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun te Breda gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de winst-en-verliesrekening over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Den Haag, 12 juni 2014

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA

Begrippenlijst

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In deze door de wet verplicht gestelde nota worden, naast de actuariële aspecten van de reglementaire pensioenen, ook de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de opzet van de administratieve organisatie en interne beheersing beschreven.

ACTIEVE DEELNEMERS

Hieronder worden verstaan de werknemers die uit hoofde van hun deelnemerschap jaarlijks pensioen opbouwen, dan wel ex-werknemers waarop een met de vakorganisaties overeengekomen regeling waarin voortzetting van de pensioenopbouw is overeengekomen, van toepassing is.

ACTUARIËLE GRONDSLAGEN

Bij het bepalen van de aan de pensioenregeling verbonden lasten en de te reserveren bedragen wordt uitgegaan van een tweetal grondslagen, namelijk de rekenrente en de kansstelsels (sterftekansen, gehuwdheidsfrequenties). De rekenrente is het percentage dat het belegde pensioenvermogen geacht wordt in de toekomst op te brengen en waarmee bij de berekening van de lasten en reserves gerekend wordt.

ACTUARIËLE RISICO'S

Risico's verbonden aan de kansstelsels die gebruikt worden bij het Pensioenfonds. Bijvoorbeeld het risico voor het Pensioenfonds dat deelnemers veel ouder worden dan verwacht waardoor de pensioenen langer moeten worden uitbetaald.

ACTUARIS

Verzekeringswiskundige: wiskundig adviseur van het Bestuur en verantwoordelijk voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen.

AFKOOPSOMMEN

Afkoop is het vervangen van pensioenaanspraken door een bedrag (uitkering) ineens. Afkoop wordt ingevolge de Pensioenwet alleen toegestaan indien het bruto ingegane pensioen niet meer bedraagt dan € 451,- per jaar (niveau 2013).

AUTORITEIT FINANCIËLE MARKTEN (AFM)

De AFM houdt toezicht op het gedrag van de Nederlandse financiële markten. Om dit gedrag te toetsen is de Wet op het financieel toezicht (Wft) opgesteld. De taken van DNB (prudentieel toezicht) en die van de AFM (gedragstoezicht) worden zodanig gescheiden dat er geen sprake is van overlap.

BASISPUNT

1/100-ste van een procentpunt. Wordt o.m. gebruikt ter aanduiding van rendementsmutaties bij obligaties.

BELEGGINGSRISICO'S

Risico's verbonden aan beleggen; de verwachte rendementen kunnen in werkelijkheid hoger of lager uitvallen ('Rendementen uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst').

BENCHMARK

Van de fiduciair manager zal worden verwacht op basis van een afgesproken marktindex, de benchmark, te beleggen, respectievelijk door eigen inzichten af te wijken van die marktindex en beter te presteren dan deze benchmark (actief beleggen), maar wel binnen het door het Fonds vastgestelde risicoprofiel.

BEWAARBEDRIJF (CUSTODIAN)

De bewaarnemer van effecten. Waar op een bankrekening geldbedragen worden geadministreerd, worden door een effectenbewaarder de fysieke stukken, zoals aandelen en obligaties bewaard.

CONSUMENTEN-PRIJSINDEXCIJFER

Getal dat aangeeft hoe de prijs van een vastgesteld pakket goederen zich van jaar tot jaar ontwikkelt. Dit getal wordt, in verschillende varianten, door het Centraal Bureau voor de Statistiek vastgesteld.

DEFINED BENEFIT-REGELING

Defined benefit houdt in dat er vanaf de pensioenleeftijd gegarandeerde uitkeringen worden gedaan. De hoogte van de pensioenuitkering is derhalve bekend.

DEFINED CONTRIBUTION-REGELING

Pensioenregeling waarin de hoogte van de verzekerde pensioenen afhankelijk is van de krachtens de regeling beschikbare premie en de daarmee te behalen beleggingsopbrengsten.

DEKKINGSGRAAD (NOMINAAL)

De dekkingsgraad is de verhouding tussen het totale vermogen en de nominale voorziening pensioenverplichtingen.

DEKKINGSGRAAD (REËEL)

De dekkingsgraad is de verhouding tussen het totale vermogen en de voorziening pensioenverplichtingen. Bij de voorziening pensioenverplichting op reële basis wordt bij de waardering van de pensioenen rekening gehouden met de op lange termijn verwachte toeslag realisatie.

DE NEDERLANDSCHE BANK (DNB)

Orgaan dat toezicht houdt op pensioenfondsen en verzekeraars. Het toezicht op pensioenfondsen is geregeld in de PW, de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenregeling en de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenfonds.

DERIVAAT

Onder derivaten worden begrepen alle contracten die het pensioenfonds heeft afgesloten om risico's af te dekken, alsmede de overige derivaten die dienen als belegging. Het is een financieel instrument, zoals een optie of een future, dat zijn (afgeleide) waarde ontleent aan een onderliggende waarde.

DURATION

Looptijdsmaatstaf voor obligaties waarbij rekening wordt gehouden met de toekomstige kasstromen. Onder andere gebruikt om vooraf vaststaande verplichtingen te koppelen (matchen) aan de inkomsten uit de obligatieportefeuille. Op basis van de duration kan de gevoeligheid van de koers voor renteveranderingen worden berekend, de *modified duration*.

EXCASSOKOSTEN

De kosten van het uitbetalen van pensioenen.

FRANCHISEBEDRAG

Deel van het inkomen dat voor de pensioenberekening buiten beschouwing blijft, omdat de overheid daarvoor al regelingen heeft getroffen (AOW/Anw).

FTK

Financieel Toetsingskader.

HIGH YIELD CREDITS

Dit zijn obligaties die door bedrijven zijn uitgegeven en waaraan door kredietbeoordelaars een kredietwaardering lager dan investment grade BBB is toegewezen. Deze obligaties bieden vaak een hogere vergoeding ter compensatie van het hogere risico.

INSIDERS

De verbonden personen die uit hoofde van hun functie of positie regelmatig over koersgevoelige informatie of andere vertrouwelijke marktinformatie beschikken of kunnen beschikken.

INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS

Internationale standaarden inzake financiële verslaglegging.

INVESTMENT GRADE CREDITS

Dit zijn obligaties die door bedrijven zijn uitgegeven en waaraan door kredietbeoordelaars een kredietwaardering van BBB of hoger is toegewezen. Deze obligaties bieden vaak een hogere vergoeding dan staatsleningen ter compensatie van het hogere risico.

ISAE 3402/SSAE 16 RAPPORT

Een internationaal erkende kwaliteitsstandaard die uitgaat van externe controle door een onafhankelijke accountant. Hierbij worden de kwaliteit van de beheersmaatregelen alsmede de werking en de resultaten getoetst.

JAARRENDEMENT

Het rendement over het boekjaar heeft betrekking op de netto opbrengsten uit beleggingen in de vorm van rente, dividend en huren, alsmede de gerealiseerde en ongerealiseerde opbrengsten van de beleggingen, waarin begrepen de waarderings- en valutaverschillen, onder aftrek van beheerskosten, uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld geïnvesteerd vermogen.

KOOPSOM

Een koopsom is een eenmalige betaling, die aan het Pensioenfonds is verschuldigd en waarvoor pensioenaanspraken worden ingekocht.

MANDAAT

Het mandaat vermogensbeheer, ook wel beleggingsrichtlijnen of beleggingsinstructie genoemd, bevat de beleggingstechnische afspraken over het beheer van het vermogen. Het mandaat wordt vastgesteld onder verantwoordelijkheid van het Bestuur en bevat alle restricties waarbinnen een vermogensbeheerder mag beleggen.

MODIFIED DURATION

Zie duration.

NIET-ACTIEVEN

Deze aanduiding betreft de groep van oud-deelnemers binnen het Pensioenfonds. Deze oud-deelnemers hebben geen arbeidsrelatie meer met de werkgever. De in het arbeidsverleden opgebouwde pensioenaanspraken worden niet meer door premies verhoogd (premienvrije aanspraken). Niet-actieven bestaan uit premievrije deelnemers en pensioengerechtigden.

NET ASSET VALUE (NAV)

De marktwaarde van een aandeel van een mutual fund, loopt gelijk met de biedprijs van een aandeel. Deze wordt elke dag voor elk fonds berekend na het sluiten van de beurs.

OUTPERFORMANCE/UNDERPERFORMANCE

Er is sprake van out- of underperformance als het gerealiseerde rendement van een portefeuille hoger respectievelijk lager is dan het rendement van de benchmark. Bij een negatief rendement is sprake van outperformance als het rendement van de benchmark nog negatiever is.

OUT OF THE MONEY

Zonder intrinsieke waarde.

OVERLEVINGSTAFEL

Tabel opgesteld door het Actuarieel Genootschap op basis van waarnemingen in een bepaalde periode, aangevend per leeftijd de kans om binnen het jaar te overlijden. Onderscheid wordt gemaakt in de tabel voor de Gehele Bevolking Mannen (GBM) en die voor de Gehele Bevolking Vrouwen (GBV).

OVERRENTE

Het verschil tussen het werkelijk op beleggingen behaalde rendement en de rekenrente.

PENSIOENWET (PW)

De PW heeft als doel het beschermen van de pensioenaanspraken van de werknemers. Verder regelt de PW het toezicht op pensioenfondsen en verzekeraars door DNB.

PREMIEVRIJSTELLINGSRENTE

Periodieke uitkering die het Fonds van de herverzekeraar ontvangt zodra een deelnemer geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt is geworden in de zin van de wet. Met deze middelen financiert het Fonds (voor een groot deel) de voortzetting van de pensioenopbouw van de arbeidsongeschikte deelnemer. Werkgever en deelnemer zijn na intrede van de arbeidsongeschiktheid geen bijdrage meer aan het Fonds verschuldigd.

RENDEMENT (GEMIDDELD)

Dit is het rendement dat is berekend als het ongewogen vijfjaarsgemiddelde jaarrendement ná aftrek van de vermogensbeheerkosten (netto rendement).

RENTE TERMIJN STRUCTUUR (RTS)

De rentetermijnstructuur, of yieldcurve, is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds. Een 'normale' rentetermijnstructuur heeft een stijgend verloop. Bij het uitlenen van geld voor een langere periode, is de vereiste vergoeding normaliter hoger dan bij een lening voor een korte termijn.

RIJPINGSGRAAD

De rijpingsgraad geeft een indicatie voor de mate van vergrijzing van het Fonds en is te berekenen door de voorzieningen voor de inactieven te delen door de voorzieningen voor de actieven.

SPREAD (SPREIDING)

Het verschil in rente tussen twee obligaties. Vaak is een van de obligaties een benchmarkobligatie met weinig risico, in welk geval de spread de prijs van de hoeveelheid risico van de duurste obligatie weergeeft.

STRATEGISCHE BELEGGINGSMIX

De langetermijnverdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën (aandelen, vastrentende waarden, onroerend goed). Deze verdeling wordt veelal gebaseerd op een ALM-studie.

SWAP

De renteswap wordt in het algemeen gebruikt om renterisico's te beheersen of af te dekken, of om een gewenste rentepositie in te nemen. De renteswap is een ruiltransactie die geschiedt op een internationale financiële markt, waarbij partijen de rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen.

TECHNISCHE VOORZIENING

Voorziening voor toekomstige pensioenverplichtingen van een pensioenfonds of verzekeraar, waarbij geen rekening wordt gehouden met een toekomstige verandering in sterftetabellen, met beleggingsrisico, e.d.

TIME-WEIGHTED RATE OF RETURN (TWR)

Het werkelijk behaalde rendement is een geldgewogen rendement (Money Weighted Rate of Return). Deze maatstaf wordt beïnvloed door omvang en tijdstip van de in- en uitgaande kasstromen. De TWR wordt verkregen door het vermenigvuldigen van de MWR's die zijn berekend voor ieder tijdvak tussen de kasstromen. Aldus is elke MWR gebaseerd op een beginwaarde en de veranderingen tot aan een kasstroom. Een uiterst accurate benadering van de TWR wordt verkregen door de MWR's maandelijks te berekenen, met als uitgangspunt dat de kasstromen in het midden van de maand plaatshebben.

TOTALE VERMOGEN

Dit betreft het saldo van de beleggingen vermeerderd respectievelijk verminderd met de overige vorderingen en schulden op korte termijn.

TOTAL EXPENSE RATIO (TER)

De totale kosten in verband met het beheer en de exploitatie van een beleggingsfonds. Deze kosten bestaan voornamelijk uit management fees en de bijkomende kosten zoals de handel, advocaatkosten, accountant vergoedingen en andere operationele kosten.

TRACKING ERROR

Indicator maximaal toegestaan beleggingsrisico ten opzichte van de benchmark.

UITVOERINGSOVEREENKOMST

In termen van pensioenen is dit de overeenkomst tussen het Pensioenfonds en de werkgever die in hoofdzaak bevat hoe de premiebetalingen en eventuele premierestituties zijn geregeld.

VERMOGENSBEHEER

Professioneel beheer van vermogens voor organisaties zoals pensioenfondsen, verzekeringsmaatschappijen en/of vermogende particulieren. Vermogensbeheerders zijn vaak onderdeel van een bank dan wel financiële instelling, maar kunnen ook een onafhankelijke organisatie zijn.

VOORZIENING ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSPENSIOEN

Deze voorziening is getroffen om toegekende reglementaire arbeidsongeschiktheids-pensioenen te financieren. Aan deze voorziening wordt jaarlijks een basispremie van € 115.000,- toegevoegd, alsmede interest op basis van het vijfjaarsgemiddeld netto beleggingsrendement van het Fonds. Aan de voorziening worden de uitkeringen onttrokken. Het maximum van deze voorziening is gesteld op € 500.000,- vermeerderd met de contante waarde van de ingegane arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN HERVERZEKERING

Dit is de contante waarde van de herverzekerde pensioenen bij verzekeringsmaatschappijen minus de contante waarde van de nog te betalen premies aan verzekeringsmaatschappijen.

VRIJE MIDDELEN

Dit betreft de algemene reserve.

WAARDEOVERDRACHT (INKOMEND, UITGAAND, COLLECTIEF, INDIVIDUEEL)

Het overdragen van de contante waarde van pensioenaanspraken om pensioenverlies te beperken wanneer een werknemer van pensioenregeling wisselt. Pensioenaanspraken worden daartoe afgekocht door de instelling die de pensioenregeling van de oude werkgever uitvoert en het afkoopbedrag wordt vervolgens rechtstreeks overgedragen aan de instelling die de pensioenregeling van de nieuwe werkgever uitvoert. De werknemer koopt daarmee bij die instelling pensioenaanspraken in.

WAARDERINGSVERSCHILLEN

Het verschil tussen de balanswaarde per 31 december en de kostprijs bij aankoop c.q. de balanswaarde per 1 januari.

WET OP HET FINANCIËEL TOEZICHT (Wft)

Doel van het Wft is de wetgeving voor financiële markten doelgericht, marktgericht en inzichtelijk te maken.

YIELDCURVE

Zie rentetermijnstructuur.

Colofon

UITGEGEVEN DOOR:

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun
Van de Reijtsstraat 15, 4814 NE Breda

POSTADRES:

Postbus 3411, 4800 MG Breda
Telefoon (076) 530 34 08
E-mail: pensioenbureau@cosun.com
Stichtingenregister Breda: nr 41102979
Statutaire zetel: Breda

BREDA, 12 juni 2014